משנה · ראשונים · ברטנורא · סדר קדשים

ברטנורא על משנה ערכין

רבנו עובדיה מברטנורא [הרע"ב]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ברטנורא על משנה ערכין

רבנו עובדיה מברטנורא [הרע"ב]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ברטנורא-על-משנה-ערכין/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 4
משנה ג 5
משנה ד 5
פרק ב 6
משנה א 6
משנה ב 7
משנה ג 8
משנה ד 9
משנה ה 9
משנה ו 10
פרק ג 11
משנה א 11
משנה ב 11
משנה ג 11
משנה ד 12
משנה ה 12
פרק ד 12
משנה א 12
משנה ב 12
משנה ג 13
משנה ד 13
פרק ה 14
משנה א 14
משנה ב 14
משנה ג 15
משנה ד 15
משנה ה 15
משנה ו 15
פרק ו 16
משנה א 16
משנה ב 17
משנה ג 18
משנה ד 18
משנה ה 18
פרק ז 19
משנה א 19
משנה ב 21
משנה ג 21
משנה ד 21
משנה ה 22
פרק ח 23
משנה א 23
משנה ב 23
משנה ג 23
משנה ד 24
משנה ה 25
משנה ו 25
משנה ז 26
פרק ט 26
משנה א 26
משנה ב 27
משנה ג 28
משנה ד 28
משנה ה 28
משנה ו 29
משנה ז 29
משנה ח 30

פרק א

משנה א

הַכֹּל מַעֲרִיכִין. הַכֹּל לְאַתּוֹיֵי בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד וְלֹא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, שֶׁהוּא מַעֲרִיךְ. וְהוּא מֻפְלָא הַסָּמוּךְ לְאִישׁ. וּמֻפְלָא אִקְּרֵי לֵיהּ לְפִי שֶׁבּוֹדְקִים אוֹתוֹ אִם יוֹדֵעַ לְהַפְלוֹת וּלְפָרֵשׁ לְשֵׁם מִי נָדַר וּלְשֵׁם מִי הִקְדִּישׁ. אַף עַל גַּב דְּאִישׁ כִּי יַפְלִיא כְּתִיב (ויקרא כז), כְּשֶׁהוּא סָמוּךְ לְפִרְקוֹ קָרוּי אִישׁ לְעִנְיַן זֶה. וְהַכֹּל דְּקָאֵי נַמִּי עַל נָעֳרָכִים, לַאֲתוֹיֵי מְנֻוָּל וּמֻכֶּה שְׁחִין, שֶׁאֵין שָׁוִין דָּמִים, דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא נָדַר בְּעֶרְכְּךָ כְּתִיב (שם), כָּל שֶׁיֵּשְׁנוֹ בְּדָמִים יֶשְׁנוֹ בַּעֲרָכִין, וְכָל שֶׁאֵינוֹ בְּדָמִים אֵינוֹ בַּעֲרָכִין, קָמַשְׁמַע לָן. וְהַכֹּל דְּקָאֵי עַל נוֹדְרִים, מִשּׁוּם נְדָרִים נָקֵט לֵיהּ. וְנִדָּרִים גּוּפֵיהּ אִצְטְרִיךְ, לַאֲתוֹיֵי פָּחוּת מִבֶּן חֹדֶשׁ שֶׁהוּא נִדָּר אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נֶעֱרָךְ:

מַעֲרִיכִין. אִם אָמַר עַל אֶחָד, עֵרֶךְ פְּלוֹנִי עָלַי, נוֹתֵן עֵרֶךְ אוֹתוֹ פְּלוֹנִי כְּפִי שָׁנָיו כְּמוֹ שֶׁקִּצּוּב בְּפָרָשַׁת עֲרָכִין, שֶׁהֶעֱרֵךְ נוֹתֵן לְפִי שָׁנִים שֶׁל נֶעֱרָכִין:

וְנֶעֱרָכִין. אִם אָמַר אַחֵר עָלָיו עֵרֶךְ פְּלוֹנִי זֶה עָלַי, אוֹ אָמַר הוּא עַצְמוֹ עֶרְכִּי עָלַי:

נוֹדְרִים. אָמַר דְּמֵי פְּלוֹנִי עָלַי, צָרִיךְ שֶׁיִּתֵּן כְּמוֹ שֶׁהוּא יָפֶה לִמְכֹּר בַּשּׁוּק:

וְנִדָּרִין. אָמַר אַחֵר עָלָיו דְּמֵי פְּלוֹנִי עָלַי, אוֹ אָמַר הוּא עַצְמוֹ דְּמֵי עָלַי:

כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם. כֹּהֲנִים אִצְטְרִיכָא לֵיהּ לְאַשְׁמְעִינַן דְּנֶעֱרָכִין, דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא הוֹאִיל וּכְתִיב (שם) וְהֶעֱמִידוֹ לִפְנֵי הַכֹּהֵן וְהֶעֱרִיךְ אוֹתוֹ הַכֹּהֵן, יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי כֹהֵן וְלֹא כֹהֵן לִפְנֵי כֹהֵן, הִלְכָּךְ כֹּהֵן לֵיתֵיהּ בַּעֲרָכִין, דְּאִי עָנִי הוּא לֹא קָרֵינָא בֵּיהּ וְהֶעֱמִידוֹ לִפְנֵי הַכֹּהֵן, קָמַשְׁמַע לָן דְּכֹהֲנִים אִיתַּנְהוּ בְּתוֹרַת עֲרָכִין. וְאַיְדֵי דְּתָנַן כֹּהֲנִים, תָּנַן לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים:

נָשִׁים וַעֲבָדִים. וְהָאִשָּׁה מְשֻׁלֶּמֶת כְּשֶׁתִּתְאַלְמֵן אוֹ תִּתְגָּרֵשׁ, וְהָעֶבֶד כְּשֶׁיִּשְׁתַּחְרֵר:

טֻמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס נוֹדְרִים וְנִדָּרִים. שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לָהֶם דָּמִים:

וּמַעֲרִיכִין. אֶת אֲחֵרִים, אִם אָמְרוּ עֵרֶךְ פְּלוֹנִי עָלַי, נוֹתְנִים עֵרֶךְ אוֹתוֹ פְּלוֹנִי:

אֲבָל לֹא נֶעֱרָכִין. אִם אָמַר עֶרְכִּי עָלַי, אוֹ אָמַר אַחֵר עָלֶיהָם עֵרֶךְ פְּלוֹנִי עָלַי, לֹא אָמַר כְּלוּם. דְּזָכָר וּנְקֵבָה אֲמוּרִים בְּפָרָשַׁת עֲרָכִין, עַד שֶׁיִּהְיֶה זָכָר וַדַּאי אוֹ נְקֵבָה וַדַּאית:

פָּחוּת מִבֶּן חֹדֶשׁ נִדָּר. אִם אָמַר דָּמָיו עָלַי. שֶׁהֲרֵי שָׁוֶה דָּמִים כָּל שֶׁהֵן:

אֲבָל לֹא נֶעֱרָךְ. שֶׁלֹּא נֶאֱמַר עֵרֶךְ בַּפָּרָשָׁה אֶלָּא מִבֶּן חֹדֶשׁ וָמַעְלָה:

משנה ב

הַנָּכְרִי רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר נֶעֱרָךְ. תְּרֵי קְרָאֵי כְּתִיבִי בְּפָרָשַׁת עֲרָכִין, חַד רִבּוּי וְחַד מִעוּט. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מְעַט אֶת הַנָּכְרִים. אִישׁ כִּי יַפְלִיא, רִבָּה כָּל אִישׁ וַאֲפִלּוּ נָכְרִי בְּמַשְׁמַע. רַבִּי מֵאִיר

סָבַר נָכְרִי נֶעֱרָךְ וְלֹא מַעֲרִיךְ, שֶׁכֵּן מָצִינוּ שֶׁרִבָּה הַכָּתוּב בַּנֶּעֱרָכִים יוֹתֵר מִבַּמַּעֲרִיכִים, שֶׁהֲרֵי חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן נֶעֱרָכִין, אֲבָל לֹא מַעֲרִיכִין, הִלְכָךְ שְׁדֵי מִעוּטָא לַמַּעֲרִיךְ וְרִבּוּיָא לַנֶּעֱרָךְ:

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר נָכְרִי מַעֲרִיךְ וְלֹא נֶעֱרָךְ. שֶׁכֵּן מָצִינוּ טֻמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס מַעֲרִיכִים וְלֹא נֶעֱרָכִים. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה. הִלְכָךְ נָכְרִי שֶׁאָמַר עֵרֶךְ יִשְׂרָאֵל פְּלוֹנִי עָלַי, חַיָּב לִתֵּן כְּפִי שָׁנָיו הָעֵרֶךְ הַקָּצוּב בַּפָּרָשָׁה. וְיִשְׂרָאֵל שֶׁאָמַר עֵרֶךְ נָכְרִי פְּלוֹנִי עָלַי, אוֹ נָכְרִי שֶׁאָמַר עֵרְכִּי עָלַי, לֹא אָמַר כְּלוּם:

משנה ג

הַגּוֹסֵס. לֹא נִדַּר, דְּלָאו בַּר דָּמִים הוּא, דִּלְמִיתָה הוּא עוֹמֵד:

וְלֹא נֶעֱרָךְ. דִּכְתִיב וְהֶעֱמִידוֹ וְהֶעֱרִיכוֹ, וְהַאי לָאו בַּר הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה הוּא:

וְהַיּוֹצֵא לֶהָרֵג. שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ בְּבֵית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל. אֲבָל יוֹצֵא לֶהָרֵג עַל פִּי הַמַּלְכוּת, לֹא שְׁנָא מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל, וְלֹא שְׁנָא מַלְכוּת שֶׁל נָכְרִים, דִּבְרֵי הַכֹּל מַעֲרִיךְ וְנֶעֱרָךְ:

לֹא נִדַּר. דְּלָאו בַּר דָּמִים הוּא:

וְלֹא נֶעֱרָךְ. דִּכְתִיב (ויקרא כז) כָּל חֵרֶם אֲשֶׁר יָחֳרַם מִן הָאָדָם לֹא יִפָּדֶה. וְרַבִּי חֲנִינָא בֶּן עֲקַבְיָא דְּאָמַר נֶעֱרָךְ, מוֹקֵי לְהַאי קְרָא דְּכָל חֵרֶם אֲשֶׁר יָחֳרַם לְדָרְשָׁא אַחֲרִיתִי:

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר כו'. רַבִּי יוֹסֵי וְתַנָּא קַמָּא לֹא פְּלִיגֵי בְּנוֹדֵר וּמַעֲרִיךְ וּמַקְדִּישׁ. כִּי פְּלִיגֵי בְּאִם הִזִּיק. תַּנָּא קַמָּא סָבַר, אִם הִזִּיק פָּטוּר מִן הַתַּשְׁלוּמִים. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַמַּזִּיק חַיָּב בְּתַשְׁלוּמִין מִן הַתּוֹרָה, מִלְוָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה לָאו כִּכְתוּבָה בִּשְׁטָר דְּמֵיָא, אֶלָּא כְּמִלְוָה עַל פֶּה, וּמִלְוָה עַל פֶּה אֵינוֹ גּוֹבֶה מִן הַיְּוֹרְשִׁים. וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר, מִלְוָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה כְּמִלְוָה הַכְּתוּבָה בִּשְׁטָר דְּמֵיָא, וְגוֹבֶה מִן הַיְּוֹרְשִׁים. וְהֲלָכָה כְּתַנָּא קַמָּא. אֲבָל לְאַחַר שֶׁתִּקְּנוּ דְּמִלְוָה עַל פֶּה גּוֹבֶה מִן הַיְּוֹרְשִׁים, בֵּית דִּין גּוֹבִין מְמַמּוֹנוֹ וּמְשַׁלְּמִים מַה שֶּׁהִזִּיק:

משנה ד

אֵין מַמְתִּינִין לָהּ עַד שֶׁתֵּלֵד. דְּמַהוּ דְּתֵימָא וְלָדוֹת מָמוֹנָא דְּבַעַל הֵן כְּדִכְתִיב (שמות כא) כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה, וְלֹא נַפְסִדִינְהוּ מִנֵּיהּ, קָמַשְׁמַע לָן דִּכְתִיב (דברים כב) וּמֵתוּ גַּם שְׁנֵיהֶם, גַּם לְרִבּוֹת אֶת הַוָּלָד:

יָשְׁבָה עַל הַמַּשְׁבֵּר. מְקוֹם מוֹשַׁב הָאִשָּׁה הַיּוֹלֶדֶת קְרוּי מַשְׁבֵּר:

מַמְתִּינִין לָהּ עַד שֶׁתֵּלֵד. דִּכְיוָן דְּנֶעֱקַר לְצֵאת, גּוּפָא אַחֲרִינָא הוּא וְאֵינוֹ כְּגוּף אִמּוֹ:

נָהֲנִין בִּשְׁעָרָהּ. לָאו שְׁעָרָהּ מַמָּשׁ קָאָמַר, אֶלָּא פֵּאָה שֶׁהָיְתָה לָהּ מִשְּׁעַר אִשָּׁה אַחֶרֶת קְשׁוּרָה לִשְׁעָרָהּ. וְדַוְקָא כְּשֶׁאָמְרָה תְּנוּ אוֹתָהּ לְבִתִּי אוֹ לִפְלוֹנִית, דְּכִיוָן דְּאָמְרָה תְּנוּ גַּלְיָא דַּעְתָּהּ דְּלֹא נִיחָא לַהּ דְּתֶהֱוֵי כְּגוּפָהּ לְאִתְסוֹרֵי, וְכִנְטוּלָה מֵחַיִּים דָּמְיָא. אֲבָל בְּעִנְיָן אַחֵר אָסוּר, שְׁנוּיֵי הַמֵּת אֲסוּרִים בַּהֲנָאָה:

בְּהֵמָה שֶׁנֶּהֶרְגָה אֲסוּרָה בַהֲנָאָה. אֶפִלּוּ שְׁעָרָהּ:

פרק ב

משנה א

אֵין בַּעֲרָכִין פָּחוּת מִסֶּלַע. אֲפִלּוּ עָנִי שֶׁהֶעֱרִיךְ וְאֵין יָדוֹ מַשֶּׂגֶת אֵינוֹ נִדּוֹן בְּפָחוּת מִסֶּלַע, דִּכְתִיב (ויקרא כז) וְכָל עֶרְכְּךָ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ, כָּל עֲרָכִין שֶׁאַתָּה מַעֲרִיךְ לֹא יִהְיוּ פְּחוּתִים מִשֶּׁקֶל:

וְלֹא יוֹתֵר עַל חֲמִשִּׁים. דְּזֶהוּ גָּדוֹל שֶׁבַּעֲרָכִים דִּכְתִיבִי בַּפָּרָשָׁה:

נָתַן סֶלַע וְהֶעֱשִׁיר. בֶּן עֶשְׂרִים שֶׁעֶרְכּוֹ חֲמִשִּׁים וְהָיָה עָנִי וְנָתַן סֶלַע בְּעֶרְכּוֹ, דְּעָנִי נִדּוֹן בְּהַשָּׂגַת יָדוֹ, וְהֶעֱשִׁיר, פָּטוּר:

פָּחוֹת מִסֶּלַע. נָתַן פָּחוֹת מִסֶּלַע:

וְהֶעֱשִׁיר נוֹתֵן חֲמִשִּׁים. דִּבְנָתִינָה קַמַּיְתָא לֹא יָצָא יְדֵי עֶרְכּוֹ וַעֲדַיִן עֶרְכּוֹ עָלָיו:

הָיוּ בְיָדָיו חֲמֵשׁ סְלָעִים. עָנִי בֶּן עֶשְׂרִים שֶׁהֶעֱרִיךְ עַצְמוֹ, וְהָיוּ לוֹ חָמֵשׁ סְלָעִים:

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא אַחַת. דְּסָבַר רַבִּי מֵאִיר אוֹ נוֹתֵן כָּל הַחֲמִשִּׁים שֶׁעָלָיו אוֹ אֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא שֶׁקֶל:

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים נוֹתֵן כָּל מַה שֶּׁבְּיָדוֹ. דִּקְרָא דִכְתִיב וְכָל עֶרְכְּךָ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל, לַפָּחוּת שֶׁבַּעֲרָכִין הוּא דַּאֲתָא, שֶׁאֲפִלּוּ עָנִי שֶׁבָּעֲנִיִּים לֹא יִתֵּן פָּחוֹת. וּמֵיהוּ הֵיכָא דְּאִית לֵיהּ טְפֵי יְהֵיב, דִּכְתִיב (שם) עַל פִּי אֲשֶׁר תַּשִּׂיג. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

אֵין פָּחַת בַּטוֹעָה פָּחוּת מִשִּׁבְעָה. אַיְדֵי דְּאַיְרֵי בְּאֵין בַּעֲרָכִין פָּחוּת וְלֹא יוֹתֵר, תְּנָא נַמִּי לְכָל הָנָךְ דְּאִית בְּהוּ אֵין פָּחוּת וְלֹא יוֹתֵר:

פָּחַת. תְּחִלַּת נִדּוּת. שֶׁדִּין נָדָה דְּאוֹרַיְתָא הוּא. אִם הִתְחִילָה וְרָאֲתָה הַיּוֹם, מוֹנָה שִׁשָּׁה וְהוּא. רָאֲתָה שְׁנַיִם, מוֹנָה חֲמִשָּׁה וְהֵם. רָאֲתָה שְׁלֹשָׁה, מוֹנָה אַרְבָּעָה וְהֵם. [וַאֲפִלּוּ] רָאֲתָה כָּל שִׁבְעָה וּפָסְקָה לָעֶרֶב, טוֹבֶלֶת וּמְשַׁמֶּשֶׁת. וּמִיּוֹם שְׁבִיעִי וְאֵילָךְ הָוְיָן יְמֵי זִיבָה אַחַד עָשָׂר יוֹם, שֶׁאִם רָאֲתָה בָּהֶן יוֹם אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם וְטוֹבֶלֶת. וְאִם רָאֲתָה בָּהֶן שְׁלֹשָׁה רְצוּפִים, הֲוָיָא זָבָה גְּדוֹלָה שֶׁטְּעוּנָה שִׁבְעָה נְקִיִּים וְקָרְבָּן. וְאִם מָשְׁכוּ יְמֵי זִיבָה חֹדֶשׁ אוֹ שָׁנָה, אֵינָהּ חוֹזֶרֶת לִתְחִלַּת נִדּוּת עַד שֶׁתֵּשֵׁב שִׁבְעָה נְקִיִּים. וּכְשֶׁיִּשְׁבָה שִׁבְעָה נְקִיִּים וְרָאֲתָה, הֲוָיָא תְּחִלַּת נִדָּה וּמוֹנָה שִׁשָּׁה וְהוּא, וְחוֹזֶרֶת לְעִנְיָנָהּ כְּכָל הַמְפֹרָשׁ. וְאִם לֹא רָאֲתָה בְּאוֹתָן אַחַד עָשָׂר יוֹם שְׁלֹשָׁה רְצוּפִים, אֵינָהּ זָבָה. וּכְשֶׁתִּרְאֶה אַחֲרֵיהֶן, בֵּין שֶׁהִיא רוֹאָה סָמוּךְ בֵּין שֶׁהִרְחִיקָה רְאִיָּתָהּ הֲוֵי תְּחִלַּת נִדָּה. וַאֲפִלּוּ תִּרְאֶה שְׁלֹשָׁה רְצוּפִים, אֵינָהּ מוֹנָה

אֶלָּא אַרְבָּעָה וְהֵם, שֶׁאֵין יְמֵי זוֹב אֶלָּא אוֹתָן אַחַד עָשָׂר יוֹם שֶׁבֵּין סוֹף נִדּוּת זֶה לִתְחִלַּת נִדּוּת הַבָּא:

אֵין פָּתַח בַּטוֹעָה פָּחוּת מִשִּׁבְעָה. טוֹעָה [שֶׁרָאֲתָה] הַיּוֹם וְאֵינָהּ יוֹדַעַת אִם בִּימֵי נִדּוּתָהּ עוֹמֶדֶת, אוֹ בְּאוֹתָן אַחַד עָשָׂר יוֹם שֶׁל יְמֵי זוֹב, אֵינָהּ חוֹזֶרֶת לְפָתַח נִדּוּתָהּ בְּפָחוֹת מִשִּׁבְעָה נְקִיִּים וְלֹא יוֹתֵר עַל שִׁבְעָה עָשָׂר נְקִיִּים. כֵּיצַד, טוֹעָה שֶׁאָמְרָה יוֹם אֶחָד טָמֵא רָאִיתִי הַיּוֹם, וְאֵינָהּ יוֹדַעַת אִם בִּימֵי נִדּוּת הִיא וּצְרִיכָה לִמְנוֹת שִׁשָּׁה וְהוּא, אִם בְּאוֹתָן אַחַד עָשָׂר יוֹם שֶׁל יְמֵי זִיבָה וְאֵינָהּ צְרִיכָה לִשְׁמֹר, אֶלָּא יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם, פִּתְחָהּ שִׁבְעָה עָשָׂר, שֶׁאִם לֹא תִרְאֶה עַד לְאַחַר שִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לְבַד מִיּוֹם זֶה, חוֹזֶרֶת לְפָתַח נִדּוּתָהּ. דְּאִם יוֹם זֶה שֶׁרָאֲתָה תְּחִלַּת יְמֵי זִיבָה הוּא, כֵּיוָן שֶׁכָּלוּ אַחַד עָשָׂר שִׁלְמוּ יְמֵי זִיבָה וְהִרְחִיקָה רְאִיָּתָהּ שֶׁלֹּא רָאֲתָה עַד לְאַחַר שִׁבְעָה עָשָׂר וּתְחִלַּת נִדָּה הִיא. וַאֲפִלּוּ אִם תֹּאמַר שֶׁיּוֹם זֶה תְּחִלַּת נִדָּה הוּא, אַף עַל פִּי כֵן יָצְאָה מִימֵי הַזּוֹב לְסוֹף יוֹם שִׁבְעָה עָשָׂר לְבַד מִיּוֹם זֶה. אֲבָל אִם תִּרְאֶה יוֹם שִׁבְעָה עָשָׂר לֹא יָצְאָה מִן הַסָּפֵק אִם יוֹם נִדָּה הוּא אוֹ יוֹם זִיבָה הוּא, דְּיֵשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא יוֹם זֶה שֶׁרָאֲתָה תְּחִלַּת יְמֵי נִדָּה הֲוָה, וְיוֹם שִׁבְעָה עָשָׂר שֶׁרָאֲתָה בּוֹ, סוֹף אַחַד עָשָׂר שֶׁבֵּין נִדָּה לְנִדָּה הוּא, אוֹ שֶׁמָּא יוֹם רִאשׁוֹן מִימֵי הַזּוֹב הוּא, וּכְשֶׁכָּלוּ אַחַד עָשָׂר יָצְתָה מִימֵי הַזּוֹב, וְיוֹם שִׁבְעָה עָשָׂר שֶׁרָאֲתָה בּוֹ תְּחִלַּת נִדָּה הִיא. וְכָל שֶׁכֵּן אִם תִּרְאֶה קֹדֶם יוֹם שִׁבְעָה עָשָׂר, שֶׁלֹּא יָצְאָה מִן הַסָּפֵק. וְכָל זְמַן שֶׁתְּהֵא בְּסָפֵקָהּ זוֹ, מְקַלְקֶלֶת הִיא, שֶׁלְּעוֹלָם נַחְמִיר עָלֶיהָ מִסָּפֵק. שֶׁכְּשֶׁתִּרְאֶה יוֹם אֶחָד, נֹאמַר תְּחִלַּת נִדָּה הִיא וּצְרִיכָה שִׁשָּׁה וְהוּא. וּכְשֶׁתִּרְאֶה שִׁלְשָׁה רְצוּפִים, נֹאמַר יְמֵי זוֹב הֵן וּצְרִיכָה שִׁבְעָה נְקִיִּים וְקָרְבָּן. אֲבָל לְאַחַר שִׁבְעָה עָשָׂר אֵין לְהַחֲמִיר, דְּוַדַּאי תְּחִלַּת נִדָּה הִיא, וַאֲפִלּוּ תִּרְאֶה שִׁלְשָׁה יָמִים רְצוּפִים תִּמְנֶה אַרְבָּעָה וְהֵם וְטוֹבֶלֶת וּטְהוֹרָה:

אֵין בַּנְּגָעִים פָּחוּת מִשְּׁבוּעַ אֶחָד. לְהֶסְגֵּר. דְּיֵשׁ בְּנִגְעֵי אָדָם שֶׁנִּבְרָרִים לְשָׁבוּעַ אֶחָד אִם לְטַהֵר אִם לְחַלֵּט:

וְלֹא יוֹתֵר עַל שִׁלְשָׁה שָׁבוּעוֹת. נִגְעֵי בָתִּים. דְּתַנְיָא בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, מִנַּיִן שֶׁאִם עָמַד בְּעֵינָיו בְּשָׁבוּעַ רִאשׁוֹן וּבְשָׁבוּעַ שֵׁנִי שֶׁחוֹלֵץ וְקוֹצֶה וְטָח וְנוֹתֵן לוֹ שָׁבוּעַ שְׁלִישִׁי, תַּלְמוּד לוֹמַר (ויקרא יד) וּבָא הַכֹּהֵן וְאִם בֹּא יָבֹא כוּ':

משנה ב

אֵין פּוֹחֲתִין מֵאַרְבָּעָה חֲדָשִׁים מְעֻבָּרוֹת. שֶׁל שְׁלֹשִׁים יוֹם לְשָׁנָה. דְּלֹא עֻבְּדִינַן טִפֵּי מִשְּׁמִנָּה חֲסֵרִים. אֲבָל שְׁמִנָּה חֲסֵרִים עֻבְּדִינַן:

וְלֹא נִרְאֶה יוֹתֵר עַל שְׁמֹנָה. כְּלוֹמַר, וְלֹא נִרְאֶה לַחֲכָמִים לְעַבֵּר בְּשָׁנָה יוֹתֵר עַל שְׁמֹנָה חֳדָשִׁים. שֶׁחֳדָשָׁהּ שֶׁל לְבָנָה עֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה יוֹם וְחֵצִי, וּשְׁתֵּי יְדוֹת שָׁעָה, וְשִׁבְעִים וּשְׁלֹשָׁה חֲלָקִים, הֲרֵי לִשְׁנֵי חֳדָשִׁים חֲמִשִּׁים וְתִשְׁעָה יָמִים, חֹדֶשׁ אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה, וְחֹדֶשׁ

אֶחָד מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם. חֹדֶשׁ שֶׁל עֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה הוּא חָסֵר, וְחֹדֶשׁ שֶׁל שְׁלֹשִׁים קָרוּי מָלֵא אוֹ מְעֻבָּר. וּבְדִין הָיָה שֶׁיִּהְיוּ כָּל חָדְשֵׁי הַשָּׁנָה אֶחָד מָלֵא וְאֶחָד חָסֵר, אֶלָּא מִפְּנֵי יִתְרוֹת הַשְּׁתֵּי יְדוֹת שָׁעָה וְשִׁבְעִים וּשְׁלֹשָׁה חֲלָקִים שֶׁיֵּשׁ בְּכָל חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ, צְרִיכִים פְּעָמִים לַעֲשׂוֹת שְׁמֹנָה חֲדָשִׁים מֵחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה מְלֵאִים וְאַרְבָּעָה חֲסֵרִים, פְּעָמִים שְׁמֹנָה חֲסֵרִים וְאַרְבָּעָה מְלֵאִים:

אֵין פָּחוּת מִשְּׁנַיִם. לְיוֹם שֵׁנִי לַאֲפִיָּתָן:

וְלֹא יוֹתֵר עַל שְׁלֹשָׁה. וְיוֹם שְׁלִישִׁי לַאֲפִיָּתָן נֶאֱכָלִין, וְתוּ לֹא. כֵּיצַד, חָל יוֹם טוֹב שֶׁל עֲצֶרֶת בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת, נֶאֱפוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, שֶׁאֵין אֲפִיָּתָן דּוֹחָה לֹא שַׁבָּת וְלֹא יוֹם טוֹב, וְנֶאֱכָלוֹת בְּיוֹם טוֹב לְאַחַר תְּנוּפָתָן, דְּהַיְנוּ לְיוֹם שְׁלִישִׁי. וּכְשֶׁחָל עֲצֶרֶת בְּשִׁאָר יְמֵי שָׁבוּעַ, נֶאֱפוֹת בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב וְנֶאֱכָלוֹת בְּיוֹם טוֹב שֶׁהוּא שֵׁנִי לַאֲפִיָּתָן:

לֶחֶם הַפָּנִים נֶאֱכָל אֵין פָּחוּת מִתִּשְׁעָה. שֶׁהוּא נֶאֱפֶה בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְנֶאֱכָל לְשַׁבָּת אַחֶרֶת שֶׁהוּא יוֹם תְּשִׁיעִי לַאֲפִיָּתוֹ. חָלוּ שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לִהְיוֹת בַּחֲמִישִׁי בְּשַׁבָּת וְשִׁשִּׁי בְּשַׁבָּת, אוֹפִין לֶחֶם הַפָּנִים בְּרִבִיעִי בְּשַׁבָּת, וּמְסַדְּרִים אוֹתוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן בְּשַׁבָּת, וְנֶאֱכָל לְשַׁבָּת שְׁנִיָּה שֶׁהוּא יוֹם אַחַד עָשָׂר לַאֲפִיָּתוֹ:

וְלֹא יָתֵר עַל שְׁנֵים עָשָׂר. כֵּיצַד, נוֹלַד בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁל עֶרֶב שַׁבָּת, אֵינוֹ נִמּוֹל בְּשַׁבָּת, דְּשֶׁמָּא תְּשִׁיעִי הוּא. דְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת סְפֵק יוֹם סְפֵק לַיְלָה, וְאִם יוֹם הוּא נִמְצָא שַׁבָּת יוֹם תְּשִׁיעִי, וּמִילָה שֶׁלֹּא בִזְמַנָּהּ אֵינָהּ דּוֹחָה לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת יוֹם טוֹב. וְאִם חָלוּ שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה אַחַר אוֹתָהּ שַׁבָּת, אֵינוֹ נִמּוֹל עַד יוֹם שְׁלִישִׁי שֶׁהוּא שְׁנֵים עָשָׂר לְלֵידָתוֹ:

משנה ג

אֵין פּוֹחֲתִין מֵעֶשְׂרִים וְאַחַת תְּקִיעוֹת בַּמִּקְדָּשׁ. בְּמַסֶּכֶת סֹכָה פֶּרֶק הֶחָלִיל [דַּף נג] הֵן מִפְרָשִׁים. וְהָא דִתְנַן וְלֹא מוֹסִיפִין עַל אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה, לָאו דַּוְקָא, דְּזִמְנִין דְּמוֹסִיפִין עַד שִׁבְעָה וַחֲמִשִּׁים תְּקִיעוֹת, כְּשֶׁחָל עֶרֶב פֶּסַח לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, וּמְשׁוּם דְּלֹא שְׁכִיחַ כְּלִי הַאי לָא חֲשִׁיב לֵיהּ:

שְׁנֵי נְבָלִים. לִשְׁנֵי לְוִיִּם:

וְלֹא מוֹסִיפִים עַל שִׁשָּׁה. לֹא אִתְפָּרַשׁ טַעֲמָא:

חֲלִילִין. מִין כְּלֵי זֶמֶר שֶׁקּוֹלוֹ נִשְׁמָע לְמֵרָחוֹק. צלמיל"ש בְּלַעַ"ז, וּבַעֲרָבִי מזמאר"י:

וְלֹא מוֹסִיפִין עַל שְׁנֵים עָשָׂר. כְּנֶגֶד שְׁנֵים עָשָׂר יוֹם בַּשָּׁנָה שֶׁהֶחָלִיל מַכֶּה בָהֶן לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ. וּלְשׁוֹן מַכֶּה נוֹפֵל בֶּחָלִיל, לְפִי שֶׁהוּא עָשׂוּי נְקָבִים וּמַכֶּה בְּאֶצְבְּעוֹ עַל הַנְּקָבִים לְהַנְעִים הַקּוֹל:

בִּשְׁחִיטַת הַפֶּסַח. בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן שֶׁהָיוּ קוֹרִין הַהַלֵּל בָּעֲזָרָה בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה, כִּדְאָמַר בְּפֶרֶק תָּמִיד נִשְׁחָט [דַּף סד]:

אַבּוּב. הַקָּנֶה הַדַּק שֶׁבְּרֹאשׁ הֶחָלִיל. וּבַגְּמָרָא מוֹכָח דְּחָלִיל גּוּפֵיהּ קָרוּי אַבּוּב:

שֶׁקּוֹלוֹ עָרֵב. כְּשֶׁהוּא שֶׁל קָנֶה, יוֹתֵר מִשֶּׁל נְחשֶׁת. וְדָוְקָא חָלִיל שֶׁמַּכֶּה לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ עַל הַקָּרְבָּן הוּא שֶׁדּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת וְכָל שֶׁכֵּן יוֹם טוֹב. אֲבָל חָלִיל שֶׁל בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה לֹא הָיָה דּוֹחֶה לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת יוֹם טוֹב, כִּדְמוּכָח בְּסֵכָּה פֶּרֶק הֶחָלִיל:

לֹא הָיָה מַחֲלִיק אֶלָּא בְּאַבּוּב יְחִידִי. כְּשֶׁהָיָה מַגִּיעַ לְסֵיּם הַנְּעִימָה הָיָה אֶחָד מִן הַחֲלִילִים מַאֲרִיךְ לְאַחַר שֶׁסִּיְּמוּ הָאֲחֵרִים, שֶׁזֶּהוּ חִלּוּק יָפֶה יוֹתֵר מִשֶּׁאִלּוּ יְסַיְּמוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד. וְחִלּוּק הַיְנוּ סִיּוּם הַשְּׁמָעַת קוֹל הַנְּעִימָה. וּבְשָׁעַת הַהַקְרָבָה הָיָה שִׁיר זֶה, וְהָיוּ הַלְוִיִּם מְשׁוֹרְרִים בַּפֶּה אֶת הַהַלֵּל בְּאוֹתָן שְׁנֵים עָשָׂר יָמִים, וְהַחֲלִילִים הָיוּ מְחַלְּלִים. אֲבָל בִּשְׁאָר יָמִים הָיוּ מְהַלְּלִים בְּצִלְצָל וְכִנּוֹרוֹת. וְהַשִּׁיר הָיָה הַשִּׁיר שֶׁהָיוּ הַלְוִיִּם אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, בָּרִאשׁוֹן הָיוּ אוֹמְרִים לַה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ וְכָל הַמִּזְמוֹר, בַּשֵּׁנִי גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד וְגוֹ', וְכֵן כֻּלָּם:

משנה ד

וְעַבְדֵי כֹּהֲנִים הָיוּ. אוֹתָן הַמַּכִּים בֶּחָלִיל. דִּסְבִירָא לֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר אֵין מַעֲלִים מִן הַדּוּכָן לְיוֹחֲסִים וְלֹא לְמַעֲשְׂרוֹת, הִלְכָךְ לֹא אִכְפַּת לָן אִם הָיוּ עֲבָדִים:

בֵּית הַפְּגָרִים וּבֵית צָפְרָיָא. שֵׁם מִשְׁפָּחוֹת מְיֻחָסוֹת:

וּמֵאָמְאוֹם. שֵׁם מָקוֹם:

מַשִּׂיאִין לַכְּהֻנָּה. כֹּהֲנִים הָיוּ נוֹשְׂאִים אֶת בְּנוֹתֵיהֶן, שֶׁמִּשְׁפָּחוֹת מְיֻחָסוֹת שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל הָיוּ. וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר דְּמַעֲלִין מִן הַדּוּכָן לְיוֹחֲסִים, הִלְכָךְ אִי לָאו דְּמְיֻחָסִין הָיוּ לֹא הִנִּיחוּם לְנַגֵּן עַל הַדּוּכָן:

רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר לְוִיִּם הָיוּ. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס סָבַר מַעֲלִין מִן הַדּוּכָן לְמַעֲשְׂרוֹת, הִלְכָךְ לְוִיִּם הָיוּ. וְלֹא פְּלִיגִי אֶלָּא בְּמְנַגְּנִים בִּכְלֵי זֶמֶר, אֲבָל בְּשִׁיר שֶׁבַּפֶּה כֻּלֵּי עָלְמָא מוֹדוּ דְּאֵין אוֹמְרִים שִׁיר בַּפֶּה עַל הַקָּרְבָּן אֶלָּא לְוִיִּם, דִּכְתִיב גַּבֵּי לְוִיִּם (דברים יח) וְשֵׁרֵת בְּשֵׁם ה' אֱלֹהָיו, אֵיזֶהוּ שֵׁרוּת שֶׁהוּא בְּשֵׁם ה', הֱוֵי אוֹמֵר זֶה הַשִּׁיר. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

משנה ה

אֵין פּוֹחֲתִין מִשִּׁשָּׁה טְלָאִים הַמְּבֻקָּרִים. הַאי תַּנָּא סָבַר דִּכְבָשִׂים שֶׁל תְּמִידִין טְעוּנִים בִּקּוּר מִמּוּם אַרְבָּעָה יָמִים קֹדֶם שְׁחִיטָתָן, דּוּמְיָא דְּפֶסַח מִצְרַיִם שֶׁהָיָה מֻקָּחוֹ מֵעָשׂוֹר וּשְׁחִיטָתוֹ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, דְּיֵלִיף מוֹעֲדוֹ הָאָמוּר בַּתְּמִידִים (במדבר כח) תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ, מִמּוֹעֲדוֹ הָאָמוּר בַּפֶּסַח (שם ט) אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ. הִלְכָךְ, קֹדֶם יוֹם חִנּוּךְ אַרְבָּעָה יָמִים מְבֻקָּרִין שְׁמֹנָה טְלָאִים וְנוֹתְנִין בְּלִשְׁכַּת הַטְּלָאִים, וּבְיוֹם חִנּוּךְ נוֹטְלִים שְׁנַיִם לְתָמִידִין

וְנִשְׁאֲרוּ שָׁם שִׁשָּׁה מְבַקְּרִים, וּלְאַחַר כֵּן קוֹדֶם הַלַּיְלָה מְבַקְּרִים שְׁנַיִם וְנוֹתְנִים שָׁם. וּמִשּׁוּם דְּהָנָךְ לֵיתַנְהוּ אַכַּתִּי בִּשְׁעַת נְטִילַת הַשְּׁנַיִם, לָא חָשִׁיב לְהוּ. וְכֵן לְעוֹלָם נוֹטְלִין שְׁנַיִם וְנוֹתְנִים שְׁנַיִם. וְאֵלּוּ הַשְּׁנַיִם שֶׁנּוֹתְנִים נוֹטְלִים אוֹתָם לַחֲמִישִׁי שֶׁל יוֹם נְתִינָתָן:

כְּדֵי לַשַּׁבָּת וְלִשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה. סִימָנָא בְּעָלְמָא נָקֵט, דְּכִי הֵיכִי דְּאִי מִקַּלְּעֵי שַׁבָּת וּשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בַּהֲדֵי הֲדָדֵי הָיָה צָרִיךְ לְהַקְדִּים וּלְבַקֵּר הַהוּא דְּשִׁלִישִׁי בְּשַׁבָּת מֵעֶרֶב שַׁבָּת, דְּהָא לֹא מְצֵי קֹדֶם הַיּוֹם לֵילֵךְ וּלְבַקֵּשׁ טָלֶה וּלְבַקֵּר, וְהַוְיָא לְקִיחָה אַרְבָּעָה יָמִים קוֹדֶם שְׁחִיטָה, הָכִי נַמִּי לְעוֹלָם בָּעִינַן אַרְבָּעָה יָמִים קוֹדֶם שְׁחִיטָה:

וּמוֹסִיפִין עַד לְעוֹלָם. אִם רָצוּ לְהוֹסִיף טְלָאִים מְבַקְּרִים בְּלִשְׁכַּת הַטְּלָאִים, מוֹסִיפִים כְּמוֹ שֶׁיִּרְצוּ:

מִשְּׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת. כְּשֶׁתּוֹקְעִין בַּחֲצוֹצְרוֹת אֵין פּוֹחֲתִים מִשְּׁתַּיִם:

וּמוֹסִיפִין עַד לְעוֹלָם. בַּגְּמָרָא מְפָרֵשׁ עַד מֵאָה וְעֶשְׂרִים. שֶׁנֶּאֱמַר (דברי הימים ב ה) וְעִמָּהֶם הַכֹּהֲנִים לְמֵאָה וְעֶשְׂרִים מְחַצְּרִים בַּחֲצוֹצְרוֹת:

וְהַצַּלְצָל לְבַד. צִלְצָל אֶחָד הָיָה שָׁם וְלֹא יוֹתֵר. דְּאָמַר קְרָא (דברי הימים א טז) וְאָסָף בַּמְצִלְתַּיִם לְהַשְׁמִיעַ. וְאַף עַל גַּב דִּמְצִלְתַּיִם כְּתִיב לְשׁוֹן רַבִּים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן שְׁתֵּי חֲתִיכוֹת רְחָבוֹת שֶׁל מַתֶּכֶת שֶׁמַּכִּין זוֹ עַל זוֹ, וּמִיהוּ חֲדָא עֲבִידְתָּא עֲבִיד, שֶׁאֵין אֶחָד מֵהֶם מוֹעִיל בְּלֹא חֲבֵרוֹ, וְחַד גַּבְרָא עֲבִיד בְּהוּ:

משנה ו

אֵין פּוֹחֲתִין מִשְּׁנַיִם עָשָׂר לְוִיִּם. תִּשְׁעָה לְתִשְׁעָה כִּנּוֹרוֹת, וּשְׁנַיִם לִשְׁתֵּי נְבָלִים, וְאֶחָד לְצִלְצָל:

דּוּכָן. כְּמִין אִצְטַבָּא שֶׁהַלְוִיִּם עוֹמְדִים עָלֶיהָ:

אֵין קָטָן נִכְנָס. אֵין לִוִּי קָטָן נִכְנָס לְעֲזָרָה לְשׁוּם עֲבוֹדָה, כְּגוֹן לְכַבֵּד אֶת הָעֲזָרָה וּלְהָגִיף אֶת הַדְּלָתוֹת:

אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁהַלְוִיִּם עוֹמְדִים. עַל הַדּוּכָן בַּשִּׁיר, אָז נִכְנָסִים לְוִיִּם קְטַנִּים לְשׁוֹרֵר עִמָּהֶם:

וְלֹא הָיוּ. אוֹתָם קְטַנִּים אוֹמְרִים בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר, אֶלָּא בַּפֶּה:

כְּדֵי לִתֵּן תְּבֵל. לִתֵּן תַּבְלִין בִּנְעִימַת הַלְוִיִּם. לְפִי שֶׁקּוֹל הַקְּטַנִּים דַּק וְצָלוּל וּמְתַבֵּל אֶת קוֹל הַגְּדוֹלִים:

לֹא עוֹלִין. אוֹתָן קְטַנִּים לְמִנְיַן שְׁנֵים עָשָׂר לְוִיִּם הַצְּרִיכִים לַדּוּכָן:

וְאֵין עוֹלִין. עַל הָאִצְטַבָּא הַמּוּכָנֶת לַדּוּכָן. אֶלָּא בָּאָרֶץ הָיוּ עוֹמְדִים:

וְצוֹעֲרֵי הַלְוִיִּם הָיוּ נִקְרָאִים. שֶׁהָיוּ מְצַעֲרִים אֶת הַלְוִיִּם הַגְּדוֹלִים, שֶׁאֵין יְכוֹלִים לְבַסֵּם וּלְהַנְעִים קוֹלָם כְּמוֹתָם:

פרק ג

משנה א

יֵשׁ בַּעֲרָכִין לְהַקֵּל וּלְהַחֲמִיר וְכוּ'. כֵּילְהוּ מְפָרֵשׁ לְהוּ וְאָזֵיל לְקַמָּן בְּפִרְקִין:

אֶת הַנָּאָה שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל. אֲפִלּוּ שָׁוֶה מֵאָה מָנֶה אֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא חֲמִשִּׁים סֶלַע, וְהַיְנוּ לְהָקֵל. וּלְהַחֲמִיר, שֶׁהַמַּעֲרִיךְ אֶת הַכָּעוּר שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ אֵין שָׁוֶה אֶלָּא חֲמֵשׁ סְלָעִים, נוֹתֵן חֲמִשִּׁים סְלָעִים אִם הַנֶּעֱרָךְ מִבֶּן עֶשְׂרִים וְעַד בֶּן שִׁשִּׁים:

משנה ב

בְּחוֹלַת הַמָּחוֹז. סְבִיבוֹת הָעִיר, שֶׁאֵינָהּ מְשֻׁבַּחַת כָּל כָּךְ מִפְּנֵי מִדְרַס הָרַגְלַיִם:

חוֹלוֹת. סְבִיבוֹת. כְּמוֹ מֵחוֹל הַכֶּרֶם [כִּלְאַיִם פ"ד]:

מָחוֹז. עִיר. פֵּרוּשׁ אַחֵר מָחוֹז שֵׁם מָקוֹם שֶׁלֹּא הָיוּ שְׁדוֹתֶיהָן חֲשׁוּבִים:

בְּפַרְדְּסוֹת. מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ הַרְבֵּה אִילָנוֹת נְטוּעִים:

סְבַסְטִי. שֵׁם מָקוֹם. וְהָאִילָנוֹת שָׁם מְעֻלִּים מְאֹד:

נוֹתֵן. מִי שֶׁפּוֹדֶה אוֹתָן מִן הַהֶקְדֵּשׁ, בֵּין בְּעָלִים בֵּין אִישׁ אַחֵר:

בֵּית זֶרַע חֹמֶר שְׂעֹרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף. אִם תְּחִלַּת הַיּוֹבֵל הִיא. וְאִם לָאו, מְגָרֵעַ מִשָּׁנִים שֶׁעָבְרוּ סֶלַע וּפֶנְדְּיוֹן לְשָׁנָה. בֵּית זֶרַע חֹמֶר שְׂעֹרִים, מָקוֹם רָאוּי לִזְרִיעַת כּוֹר, דְּהַיְנוּ שִׁלְשִׁים סְאָה שֶׁל שְׂעֹרִים. וְהוּא גָּדוֹל מִמָּקוֹם זְרִיעַת כּוֹר שֶׁל חִטִּין. וְהַמַּקְדִּישׁ שָׂדֶה אֶחָזָה מְלֵאָה אִילָנוֹת, כְּשֶׁהוּא פּוֹדֶן פּוֹדֶה הָאִילָנוֹת בְּשָׁוְיָן, וְחוֹזֵר וּפוֹדֶה אֶת הַקַּרְקַע בֵּית זֶרַע חֹמֶר שְׂעֹרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף:

וּבִשְׂדֵה מִקְנָה נוֹתֵן אֶת שָׁוְיוֹ. דִּבְשְׂדֵה מִקְנָה כְּתִיב (ויקרא כז) וְחִשַּׁב לוֹ הַכֹּהֵן אֶת מִכְסַת הָעֶרְכְּךָ, וְאֵין מִכְסַת אֶלָּא מִנְיַן דָּמִים, דְּהַיְנוּ כְּפִי מַה שֶּׁהוּא שָׁוֶה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (במדבר לא) וַהֲרֹמֹתָ מֶכֶס:

אֶחָד שְׂדֵה אֲחָזָה וְאֶחָד שְׂדֵה מִקְנָה. שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר בִּשְׂדֵה אֲחֻזָּה וְחִשַּׁב, וְנֶאֱמַר בִּשְׂדֵה מִקְנָה וְחִשַּׁב, מַה בִּשְׂדֵה אֲחֻזָּה דָּבָר קָצוּב, אַף שְׂדֵה הַמִּקְנָה דָּבָר קָצוּב, דְּהַיְנוּ זֶרַע חֹמֶר שְׂעֹרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף:

וּבִשְׂדֵה מִקְנָה אֵינוֹ נוֹתֵן חֹמֶשׁ. דִּבְשְׂדֵה מִקְנָה כְּתִיב מִכְסַת הָעֶרְכְּךָ, הִקִּישׁוֹ הַכָּתוּב לַעֲרָכִין, מַה עֲרָכִין אֵין מוֹסִיף חֹמֶשׁ, אַף שְׂדֵה מִקְנָה אֵין מוֹסִיף חֹמֶשׁ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר:

משנה ג

הַמִּית בָּן חוֹרִין נוֹתֵן אֶת שָׁוְיוֹ. דִּכְתִיב (שמות כא) אִם כֹּפֶר יוּשַׁת עָלָיו וְנָתַן פִּדְיוֹן נַפְשׁוֹ, דְּמֵי נֶזֶק:

חֲבַל בָּזֶה וּבָזֶה. בֵּין בְּעָבֵד בֵּין בְּבֶן חוֹרִין, וְלֹא הֵמִיתוֹ. מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם:

משנה ד

פָּגַם. שָׁמִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִתֵּן בֵּין שֶׁפָּחָה בְּתוּלָה לְשֶׁפָּחָה בְּעוּלָה לְהַשִּׂיאָהּ לְעַבְדּוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ קוֹרַת רוּחַ הֵימֶנּוּ:

לְפִי הַמְבַיֵּשׁ וְהַמְתְבַיֵּשׁ. אָדָם נְקֵלֶה שֶׁבַּיֵּשׁ, בָּשְׁתּוֹ מְרֻבָּה. וְהַמִּתְבַּיֵּשׁ, לְפִי חֲשִׁיבוּתוֹ בָּשְׁתּוֹ:

משנה ה

נִמְצָא הָאוֹמֵר בְּפִיו יָתֵר מִן הָעוּשָּׂה מַעֲשֶׂה. שֶׁהָאוֹמֵר לֹא מָצָאתִי בְתוּלִים נוֹתֵן מֵאָה, וְהָאוֹנֵס דְּמוֹצִיא בְתוּלִים עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה נוֹתֵן חֲמִשִּׁים:

גְּזַר דִּין. שֶׁלֹּא לְכָנֵס לָאָרֶץ:

זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים. גַּבֵּי מְרַגְּלִים כְּתִיב, דְּמַשְׁמַע עַל זֶה נִתְחַתֵּם גְּזַר דִּין:

פרק ד

משנה א

הֶשֵּׂג יָד בַּנּוֹדֶר. תּוֹרַת דִּין הַשָּׂגַת יָד, שֶׁעָנִי נִדּוֹן בַּעֲרָכִין כְּפִי הֶשֵּׂג יָדוֹ, בָּתַר נוֹדֵר אָזְלִינַן, וְלֹא בָתַר נָדָר, כְּדִמְפָרֵשׁ לְקַמָּן:

וְהַשְּׁנִים בַּנָּדָר. יֶלֶד שֶׁהֶעֱרִיךְ עֵרֶךְ זָקֵן, נוֹתֵן עֵרֶךְ זָקֵן, דְּלֹא אָזְלִינַן בָּתַר שָׁנִים דְּנוֹדֵר. וְתָנָא דְּקַרֵי לְמַעֲרִיךְ נוֹדֵר, לִישְׁנָא דְּקְרָא נָקֵט, דִּכְתִיב (ויקרא כז) עַל פִּי אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יַד הַנּוֹדֵר יַעֲרִיכֶנּוּ הַכֹּהֵן. וְאַיְדֵי דְּאָמַר הֶשֵּׂג יָד בַּנּוֹדֵר אָמַר נַמִּי הַשָּׁנִים בַּנָּדָר:

וְהָעֲרָכִים בַּנֶּעֱרָךְ. קְצָב הָעֵרֶךְ דְּזָכָר וּנְקֵבָה, בָּתַר נֶעֱרָךְ אָזֵיל, וְלֹא בָתַר מַעֲרִיךְ, כְּדִמְפָרֵשׁ לְקַמָּן דְּאִישׁ שֶׁאָמַר עֵרֶךְ אִשָּׁה פְּלוֹנִית עָלַי נוֹתֵן עֵרֶךְ אִשָּׁה:

וְהָעֲרֶךְ בִּזְמַן הָעֵרֶךְ. כְּדִמְפָרֵשׁ לְקַמָּן, שֶׁאִם הֶעֱרִיךְ עַצְמוֹ כְּשֶׁהָיָה פָּחוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים דַּהֲוֵי עֵרֶךְ קָטָן, וְקֹדֶם נְתִינָתוֹ הָיָה בֶּן עֶשְׂרִים, אֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא כְּשָׁעָה שֶׁהֶעֱרִיךְ:

משנה ב

אוֹמֵר אֲנִי אַף בַּעֲרָכִין כֵּן. אִלּוּ מִתְרֵמֵי אַף בַּעֲרָכִין דּוּמְיָא דְקַרְקַעוֹת, הֲוֵי כְּקַרְקַעוֹת, דְּהָא דְּאָמַרְתְּ דַּעֲרָכִין אֵינָן כְּקַרְקַעוֹת, מִשּׁוּם דְּלֹא דָמוּ אַהֲדָדֵי, דְּמִפְּנֵי מָה עָנִי שֶׁהֶעֱרִיךְ עָשִׁיר נוֹתֵן עֵרֶךְ עָנִי לְפִי הֶשֵּׂג יָד, לְפִי שֶׁאֵין הֶעָשִׁיר חַיָּב כְּלוּם, וְלֹא דָמֵי לְמִצְרַע. וְזֶה שֶׁאָמַר עַל הֶעָשִׁיר, לֹא נִתְכַּוֵּן אֶלָּא לְפִי מִדַּת שְׁנוֹתָיו שֶׁל עָשִׁיר שֶׁפְּחוּתִים אוֹ יְתֵרִים עַל שְׁנוֹתָיו שֶׁלּוֹ, הִלְכָךְ נִדּוֹן בְּהֶשֵּׂג יָד. אֲבָל עָשִׁיר שֶׁאָמַר עֶרְכִּי עָלַי דַּהֲוֵי חַיָּב עֵרֶךְ שָׁלֵם, דּוּמְיָא דְמִצְרַע [עָשִׁיר], וְשָׁמַע הֶעָנִי וְאָמַר מַה שֶּׁאָמַר זֶה עָלַי, נוֹתֵן עֵרֶךְ עָשִׁיר:

הָכִי גָּרְסִינַן הָיָה עָנִי וְהֶעֱשִׁיר אוֹ עָשִׁיר וְהֶעֱנִי מְשַׁלֵּם עֵרֶךְ עָשִׁיר. הָיָה עָנִי וְהֶעֱשִׁיר קֹדֶם נְתִינָה, מְשַׁלֵּם עֵרֶךְ עָשִׁיר, אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יַד הַנּוֹדֵר אָמַר רַחֲמָנָא, וְהֵרֵי יָדוֹ מַשֶּׂגֶת. עָשִׁיר וְהֶעֱנִי נַמִּי תַּשִּׂיג יַד הַנּוֹדֵר כְּתִיב, וְהֵרֵי הָיְתָה מַשֶּׂגֶת בְּעֵת שָׁנָדַר:

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אַפִּלּוּ עָנִי וְהֶעֱשִׁיר וְחָזַר וְהֶעֱנִי נוֹתֵן עֵרֶךְ עָשִׁיר. דִּכְתִיב (ויקרא כז) וְאִם מָךְ הוּא מֵעֶרְכֶּךָ, עַד שֶׁיִּהֵא בְּמָכוּתוֹ מִתְּחִלָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה ג

אַפִּלּוּ אָבִיו מֵת. בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְחַיֵּב זֶה בְּקֶרְבָּן הָיָה אָבִיו גּוֹסֵס וְנוֹטֶה לָמוּת, וּמֵת וְיָרַשׁ מִמֶּנּוּ רִבּוֹא קֹדֶם שֶׁהֵבִיא קָרְבָּנוֹ, אֵינוֹ מֵבִיא אֶלָּא קָרְבַּן עָנִי, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְחַיֵּב בַּקָּרְבָּן:

סְפִינָתוֹ בַיָּם. לֹא שֶׁהָיְתָה סְפִינָתוֹ טְעוּנָה מִסְחוֹרוֹת שֶׁלּוֹ בְּרִבּוֹא, דְּאִם כֵּן עָשִׁיר הוּא. אֶלָּא שֶׁהָיְתָה סְפִינָתוֹ מֻשְׁכֶּרֶת לַאֲחֵרִים בְּרִבּוֹא שָׂכָר, וְהוּא אֵין בְּיָדוֹ אֶלָּא אוֹתָהּ סְפִינָה. וּמְשׁוּם שְׂכָרָהּ לָאו עָשִׁיר הוּא, דְּאֵין שְׂכִירוּת מִשְׁתַּלֶּמֶת אֶלָּא בְּסוֹפָהּ, וְנִמְצָא שֶׁעַכְשָׁיו עָנִי הוּא. וּמְשׁוּם הַסְּפִינָה עַצְמָהּ לָאו עָשִׁיר הוּא, דְּהַאי תַּנָּא סָבַר כְּמַאן דְּאָמַר לְקַמָּן שֶׁאִם הָיָה הַמַּעֲרִיךְ חָמָר נוֹתֵן לוֹ הַכֹּהֵן חֲמוֹרוֹ וְאֵינוֹ נוֹטְלוֹ לְהֶקְדֵּשׁ, וְאִם הָיָה אִכָּר מַנִּיחַ לוֹ צֶמֶד בְּקָרוֹ דְּהֵיא פַּרְנָסָתוֹ, וְהָכִי נַמִּי מַנִּיחַ לוֹ סְפִינָתוֹ:

משנה ד

יָלָד. מִבֶּן עֶשְׂרִים וְעַד בֶּן שִׁשִּׁים, דַּהֲוֵי עֶרְכּוֹ חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים:

נוֹתֵן כִּזְמַן הָעֵרֶךְ. דִּכְתִיב (ויקרא כז) כְּעֶרְכְּךָ יָקוּם, אֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא כִּזְמַן הָעֵרֶךְ:

יוֹם שִׁלְשִׁים כִּלְמַטָּה. אִם אָמַר עֵרֶךְ פְּלוֹנִי קָטָן עָלַי, וְאוֹתוֹ קָטָן הָיָה בְּאוֹתוֹ יוֹם בֶּן שְׁלֹשִׁים, הֲוֵי כִּלְמַטָּה וְלֹא אָמַר כְּלוּם. דְּאֵין עֵרֶךְ לְפָחוּת מִבֶּן חֹדֶשׁ. דְּהָכִי כְּתִיב [שָׁם] וְאִם מִבֶּן חֹדֶשׁ:

מִבֶּן שִׁשִּׁים שָׁנָה וָמַעְלָה. מַשְׁמַע שֶׁשִּׁלְמָה שְׁנַת שִׁשִּׁים וְאָז הוּא נִדּוֹן כְּשִׁשִּׁים, אֲבָל בִּשְׁנַת שִׁשִּׁים נִדּוֹן כְּיֶלֶד:

הֵן אִם עָשִׂינוּ. בִּתְמִיהָה. כְּלוֹמַר, וְכִי כֵן הוּא, אִם עָשִׂינוּ [שְׁנַת] שִׁשִּׁים כִּלְמַטָּה לְהַחֲמִיר דְּעֵרֶךְ גָּדוֹל יֵשׁ לִפְחוּת מִבֶּן שִׁשִּׁים חֲמִשִּׁים סֶלַע, וּלְיוֹתֵר מִבֶּן שִׁשִּׁים אֵינוֹ אֶלָּא חֲמִשָּׁה עָשָׂר:

כִּלְמַטָּה מִמֶּנָּה לְהָקֵל. דְּעֵרֶךְ יוֹתֵר עַל בֶּן עֶשְׂרִים, גָּדוֹל הוּא מִפָּחוּת מִבֶּן עֶשְׂרִים. וְכֵן בְּבֶן חֲמִשִּׁים. כִּדְכְתִיבִי בִּקְרָאֵי:

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר. לְעוֹלָם שְׁנַת חֲמֵשׁ וּשְׁנַת עֶשְׂרִים וּשְׁנַת שִׁשִּׁים כִּלְמַטָּה, עַד שֶׁתִּשְׁלַם כָּל הַשָּׁנָה וְחֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד מִשָּׁנָה הָאַחֶרֶת. דְּיֵלִיף גְּזֵרָה שָׁוָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה מִבְּכוֹר, נֶאֱמַר כָּאן מִבֶּן שִׁשִּׁים שָׁנָה וָמַעְלָה, וְנֶאֱמַר בִּבְכוֹר אָדָם (במדבר יח) וּפְדוּיָו מִבֶּן חֹדֶשׁ וָמַעְלָה, מַה לְּהַלָּן חֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד, שֶׁאֵין בְּכוֹר נִפְדֶּה פָּחוּת מִבֶּן חֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד, אַף כָּאן עַד שֶׁיּוֹסִיף

עַל שִׁשִּׁים חֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד. וּשְׁנַת חֲמֵשׁ וּשְׁנַת עֶשְׂרִים יָלְפִינַן בִּגְזֵרָה שָׁוָה שָׁנָה שָׁנָה מִשְּׁנַת שִׁשִּׁים, כִּדְיָלֵיף תַּנָּא קַמָּא לְעֵיל. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר:

פרק ה

משנה א

הָאוֹמֵר מִשְׁקָלִי עָלַי כּוּ', אִם כֶּסֶף כֶּסֶף. אִם פֵּרֵשׁ כֶּסֶף נוֹתֵן מִשְׁקָלוֹ כֶּסֶף, וְאִם פֵּרֵשׁ זָהָב, נוֹתֵן מִשְׁקָלוֹ זָהָב. וְהָא קָמַשְׁמַע לָן דְּאִם לֹא פֵּרֵשׁ אֶלָּא אָמַר סְתָם מִשְׁקָלִי עָלַי, פְּטַר נַפְשֵׁיהּ בְּכָל דְּהוּ, וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיֶה דָּבָר שֶׁכְּמוֹתוֹ רָגִיל לִהְיוֹת נִשְׁקָל בַּמָּקוֹם הַהוּא. וַאֲפִלּוּ זֶפֶת וַאֲפִלּוּ בְּצָלִים וּרְגִילִים אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם לְמָכְרָם בְּמִשְׁקָל, וְאָמַר אֶחָד מֵאַנְשֵׁי הַמָּקוֹם הַהוּא מִשְׁקָלִי עָלַי סְתָם וְלֹא פֵּרֵשׁ, הֲרֵי זֶה נוֹתֵן מִשְׁקָלוֹ זֶפֶת אוֹ בְּצָלִים וְנִפְטָר:

וּמַעֲשֶׂה בְּאִמָּהּ שֶׁל יִרְמְיָה. מְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא דְּמַתְנִיתִין חַסּוֹרֵי מְחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי, וְאִם אָדָם חָשׁוּב הוּא, אַף עַל גַּב דְּלֹא פֵּרֵשׁ אָמְדִינַן לֵיהּ לְפִי כְּבוֹדוֹ, וּמַעֲשֶׂה נַמִּי בְּאִמָּהּ שֶׁל יִרְמְיָה, אִשָּׁה שֶׁשְּׁמָהּ כָּךְ, שֶׁאָמְרָה מִשְׁקָל בִּתִּי עָלַי וְעָלְתָה לִירוּשָׁלַיִם, וּשְׁקָלוּהָ וְנָתְנָה מִשְׁקָלָהּ זָהָב, לְפִי שֶׁהָיְתָה אֲמוּדָה בְּעֹשֶׁר:

מִשְׁקַל יָדִי עָלַי. הֵיאַךְ הוּא שׁוֹקֵל יָדוֹ, דְּאִם רוֹצֶה מַכְבִּיד וְאִם רוֹצֶה מֵקֵל:

וּמַכְנִיסָהּ עַד מַרְפְּקוֹ. קוד"ו בְּלַע"ז. מִשּׁוּם דְּבִנְדָרִים הֲלֵךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, וּבְאוֹתוֹ זְמַן הָיוּ קוֹרִין יָד לַזְּרוֹעַ עַד הַמַּרְפֵּק. וּכְשֶׁמַּכְנִיס הַיָּד לְתוֹךְ חָבִית מְלֵאָה מַיִם יִשָּׁפְכוּ מִן הַמַּיִם שֶׁבֶּחָבִית כְּפִי מָקוֹם הַיָּד שֶׁהִכְנִיס בְּתוֹכָהּ עַד הַמַּרְפֵּק, וְחוֹזֵר וּמַכְנִיס בֶּחָבִית בֶּשֶׂר וְגִידִין וַעֲצָמוֹת שֶׁל חֲמוֹר, שֶׁמִּשְׁקָל בְּשַׂר חֲמוֹר כְּמִשְׁקַל בְּשַׂר אָדָם, וְיֵהֵא בְּאוֹתוֹ בָּשָׂר גִּידִין וַעֲצָמוֹת כְּפִי מַה שֶּׁיֵּשׁ בַּיָּד, שֶׁאֵין מִשְׁקַל עֲצָמוֹת וְגִידִין שָׁוֶה לְמִשְׁקַל בָּשָׂר, וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ עַד שֶׁתַּחְזֹר וְתִתְמַלֵּא כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה, דְּהַשְׁתָּא אִיכָּא נָפַח כְּשֶׁעוּר יָדוֹ, וְשׁוֹקֵל הַבָּשָׂר וְהָעֲצָמוֹת וְהַגִּידִים הָהֵם וְהוּא מִשְׁקַל יָדוֹ:

הֵיאַךְ אֶפְשָׁר לְכַוֵּן בָּשָׂר כְּנֶגֶד בָּשָׂר. שֶׁמָּא יֵשׁ בִּבְשַׂר חֲמוֹר שֶׁנּוֹתֵן לְתוֹךְ הֶחָבִית יוֹתֵר גִּידִים וַעֲצָמוֹת מִמַּה שֶּׁיֵּשׁ בַּיָּד, אוֹ פָּחוֹת, וְנִמְצָא שֶׁאֵין הַמִּשְׁקָל מְכֻוָּן. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

משנה ב

וְכַמָּה הוּא שָׁוֶה בִּלֹּא יָד. מְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא, שֶׁאֵין שָׂמִין אוֹתוֹ כַּמָּה יָפֶה כְּשֶׁנִּקְטָעָה יָדוֹ וְכַמָּה הָיָה שָׁוֶה כְּשֶׁשְּׁתֵּי יָדָיו שְׁלֵמוֹת. שֶׁמִּי שֶׁנִּקְטָעָה יָדוֹ, כְּשֶׁבָּאִים לְשׁוּמוֹ כַּמָּה הָיָה שָׁוֶה תְּחִלָּה אֵין שָׂמִין אוֹתוֹ אֶלָּא בְּזוֹל, לְפִי שֶׁרוֹאִים אוֹתוֹ מְזֻלְזָל, וְזֶה הָאוֹמֵר דְּמֵי יָדִי עָלַי הֲרֵי לֹא נִקְטָעָה יָדוֹ. לְכָךְ מְפָרֵשׁ, כַּמָּה הוּא שָׁוֶה בִּלֹּא יָד, כְּגוֹן אִם מְכָרוֹ רַבּוֹ כֻּלּוֹ חוּץ מִיָּדוֹ, שֶׁיָּדוֹ אַחַת מֻכְתֶּבֶת לְרַבּוֹ רִאשׁוֹן, וְשָׂמִין כַּמָּה הוּא יָפֶה כְּשֶׁרַבּוֹ מוֹכֵר כֻּלּוֹ וְלֹא שִׁיֵּר מִמֶּנּוּ לְעַצְמוֹ

כְּלוּם. וְכַמָּה שָׁוֶה פָּחוֹת אִם שִׁיֵּר רַבּוֹ יָדוֹ אַחַת שֶׁלֹּא מְכָרָהּ, דְּהַשְׁתָּא אֵינוֹ מְזֻלְזָל, וְכָךְ הוּא נוֹתֵן לַהֶקְדֵּשׁ:

זֶה חֹמֶר בַּנְּדָרִים מִבָּעֲרָכִין. דְּאִלּוּ אָמַר בָּעֲרָכִים עֶרֶךְ יָדִי וְרַגְלִי עָלַי, לֹא אָמַר כְּלוּם, אֶלָּא אִם כֵּן אָמַר בְּדָבָר שֶׁהַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ:

עֶרְכִּי עָלַי וְמֵת יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁים. דְּעֶרֶךְ דָּבָר קָצוּב הוּא. וְדַוְקָא כְּשֶׁעָמַד בַּדִּין קֹדֶם שֶׁמֵּת, לְפִי שֶׁאֵינוֹ חַיָּב בְּעֶרֶךְ אֶלָּא אַחַר שֶׁיַּעֲמֹד לִפְנֵי הַכֹּהֵן, כְּדִכְתִיב (ויקרא כז) וְהֶעֱמִידוֹ לִפְנֵי הַכֹּהֵן. אֲבָל דָּמַי עָלַי דְּאֵינוֹ אֶלָּא מַה שֶּׁיְּשׁוּמוּהוּ בְּבֵית דִּין וַהֲרֵי לֹא בָּא לִידֵי כָּךְ שֶׁהֲרֵי מֵת, אַף עַל פִּי שֶׁעָמַד בַּדִּין הוּא מְחֻסָּר אֲמִדָּנָא וְלֹא יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁים:

נוֹתֵן עֶרֶךְ כֻּלּוֹ. דְּעֶרֶךְ נְפָשׁוֹת כְּתִיב:

זֶה הַכְּלָל. לַאֲתוֹיֵי שְׁאָר אֲבָרִים שֶׁהַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בָּהֶם:

משנה ג

חֲצָיַי עָלַי. הֲוֵי כְּעֶרֶךְ רֹאשִׁי וְעֶרֶךְ כְּבֵדַי, דַּהֲוֵי דָּבָר שֶׁהַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ:

דְּמֵי חֲצָיַי עָלַי נוֹתֵן דְּמֵי כֻלּוֹ. דִּכְתִיב (ויקרא כז) נָקֵד בְּעֶרְכְּךָ נְפָשׁוֹת, הִקִּישׁ נֶקֶד לְעֶרֶךְ, מַה עֶרֶךְ אָמַר עֶרֶךְ חֲצָיַי עָלַי נוֹתֵן עֶרֶךְ כֻּלּוֹ, אַף נֶקֶד אָמַר דְּמֵי חֲצָיַי עָלַי נוֹתֵן כֻּלּוֹ:

זֶה הַכְּלָל. לַאֲתוֹיֵי כָּל הָאֲבָרִים שֶׁהַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בָּהֶם, שֶׁאִם אָמַר דְּמֵי חֲצִי אוֹתוֹ אֵבָר עָלַי, כְּגוֹן שֶׁאָמַר דְּמֵי חֲצִי לִבִּי עָלַי, אוֹ דְּמֵי חֲצִי כִּבְדֵי עָלַי, נוֹתֵן דְּמֵי כֻלּוֹ:

משנה ד

מֵת הַנּוֹדֵר וְהַנִּדָּר יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁים. וְהוּא שֶׁעָמַד בַּדִּין קֹדֶם שֶׁמֵּת, כִּדְפָרִישְׁנָא לְעֵיל. וְסֵיפָא אִצְטְרִיכָא לֵיהּ: **דָּמָיו שֶׁל פְּלוֹנִי עָלַי, מֵת הַנּוֹדֵר יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁים**. דְּמַהוּ דְּתֵימָא אַף עַל גַּב דְּעָמַד בַּדִּין, הוֹאִיל וּמֵת הַנּוֹדֵר קֹדֶם שֶׁיְּשׁוּמוּ הַנִּדָּר, לֹא אִשְׁתַּעְבּוּד נְכָסֵיהּ, קָמַשְׁמַע לָן אֲמִדָּנָא גְּלוּיֵי מִלְּתָא בְּעָלְמָא הוּא, וְהוֹאִיל וְנִדָּר קָיְים אָמְדִינַן לֵיהּ:

משנה ה

בַּיִת זֶה קָרְבָּן. לְבֶדֶק הַבַּיִת:

וְנָפַל הַבַּיִת. קֹדֶם שֶׁהֶחְזִיק בּוֹ גִּזְבָּר:

מֵת הַשּׁוֹר וְכוּ' חַיָּב לְשַׁלֵּם. וְלֹא אָמְרִינַן אֵין דְּמִים לַמֵּתִים אֶלָּא בְּאָדָם בִּלְבַד:

משנה ו

מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן. גִּזְבָּר נִכְנָס לְבֵיתָם וְנוֹטֵל בְּעַל כָּרְחָם:

חַיָּבֵי חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת. כֵּיוָן דְּלִכַּפָּרָה אִתּוּ לֹא מַשְׁהֵי לְהוּ, וְאֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן. וְחַטַּאת נָזִיר, הוֹאִיל וְלָאו לְכַפָּרָה אָתְיָא וְאֵינָהּ מְעַכַּבְתּוֹ מִלִּשְׁתּוֹת יַיִן, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנְּזָרַק הַדָּם שֶׁל אֶחָד

מִן הַקְּרָבָנוֹת הֲתַר הַנָּזִיר לִשְׁתּוֹת יַיִן וּלְהִטָּמֵא לַמֵּתִים, זְמָנִין דְּפָשַׁע וּמַשְׁהֵי לַהּ, הִלְכָךְ מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ עַל חַטָּאתוֹ:

חַיָּבֵי עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים. אַף עַל גַּב דְּעוֹלָה מְכַפֶּרֶת עַל עֲשֵׂה וְעַל לָאו הַנִּתָּק לַעֲשֵׂה, הוֹאִיל וְלָאו חוֹבָה הִיא לָא חֲשִׁיב לַהּ כַּפָּרָה וְאָתֵי לְשַׁהוּיֵי, הִלְכָךְ מְמַשְׁכְּנִים אוֹתָן. וְיֵשׁ מֵחַיָּבֵי עוֹלוֹת שֶׁאֵין מְמַשְׁכְּנִים אוֹתָן, כְּגוֹן עוֹלַת מְצוֹרָע, לְפִי שֶׁהִיא מְעַכֶּבֶת טָהֳרָתוֹ, לֹא אָתֵי לְשַׁהוּיֵהּ:

כּוֹפִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיֹּאמַר רוֹצֶה אֲנִי. הֵיכָא דְּבֵית דִּין מְמַשְׁכְּנִים אוֹתוֹ צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר רוֹצֶה אֲנִי: **וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר בְּגִטֵּי נָשִׁים**. כָּל מִי שֶׁדִּינוֹ שֶׁכּוֹפִין אוֹתוֹ לְגָרֵשׁ, וְלֹא רָצָה לְגָרֵשׁ, בֵּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל מַכִּין אוֹתוֹ עַד שֶׁיֹּאמַר רוֹצֶה אֲנִי, וְנוֹתֵן הַגֵּט וְהוּא כָּשֵׁר:

פרק ו

משנה א

שׁוּם הַיְתוֹמִים. בֵּית דִּין הַיּוֹרְדִים לִנְכְסֵי יְתוֹמִים לְמָכְרָן לְהַגְבוֹת לְבַעַל חוֹב, שָׁמִין אֶת הַקַּרְקַע וּמַכְרִיזִין שְׁלֹשִׁים יוֹם רְצוּפִים זֶה אַחַר זֶה, כָּל הָרוֹצֶה לִקַּח יָבֹא וְיִקַּח. וְאִי בָעוּ, מַכְרִיזִין שִׁשִּׁים יוֹם כָּל שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי, וְהָכִי עָדִיף טְפֵי. וְאַף עַל גַּב דְּכִי חָשַׁבְתְּ כָּל שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי שֶׁבְּשִׁשִּׁים יוֹם מִתְחַלַּת יוֹם שֵׁנִי שֶׁל הַכְרָזָה רִאשׁוֹנָה לֹא מַשְׁכַּחַת לְהוּ אֶלָּא תַּמְנֵי סְרֵי יוֹמֵי, מִכָּל מָקוֹם הָכִי עָדִיף, כֵּיוָן דְּמֻשְׁכָּא מִלְּתָא טוּבָא יָדְעֵי וְשָׁמְעֵי:

וְשׁוּם הַהֶקְדֵּשׁ. הַמַּקְדִּישׁ שְׂדֵה מִקְנָה, שֶׁהִיא נִפְדֵּית בְּדָמִים כְּמוֹ שֶׁהִיא שָׁוָה:

בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב. בְּשָׁעַת הוֹצָאַת פּוֹעֲלִים וּבְשָׁעַת הַכְנָסַת פּוֹעֲלִים. דְּאִי אִיכָּא דְּבָעֵי לְמִזְבַּן אָמַר לְהוּ לַפּוֹעֲלִים בְּשָׁעַת יְצִיאָתָן רְאוּ לִי שָׂדֶה פְּלוֹנִית אִם הִיא יָפָה, וּבְשָׁעַת הַכְנָסַת פּוֹעֲלִים כְּשֶׁשּׁוֹמְעִין הַהַכְרָזָה נִזְכָּר וְהוֹלֵךְ וְשׁוֹאֲלָן. וּכְשֶׁהֵן מַכְרִיזִין, אוֹמְרִים, שָׂדֶה פְּלוֹנִית שֶׁכָּךְ וְכָךְ סְיָמָנֶיהָ, וְכָךְ וְכָךְ מְצָרֶיהָ, כָּךְ הִיא עוֹשָׂה תְּבוּאָה וְכָךְ שְׁמָאוּהָ בְּבֵית דִּין. וְאִם מוֹכְרִים אוֹתָהּ לִכְתֻבַּת אִשָּׁה, אוֹמְרִים, הַלּוֹקֵחַ יִקַּח עַל מְנָת שֶׁיִּתֵּן הַמָּעוֹת לִכְתֻבַּת אִשָּׁה. וְאִם מוֹכְרִים אוֹתָהּ בִּשְׁבִיל בַּעַל חוֹב, אוֹמְרִים, עַל מְנָת שֶׁיִּתֵּן הַמָּעוֹת לְבַעַל חוֹב. מִשּׁוּם דְּאִיכָּא לוֹקֵחַ דְּנִיחָא לֵיהּ לִקַּח כְּדֵי לְפָרֵעַ לְאִשָּׁה דְּנִסְבָּא פּוּרְתָּא פּוּרְתָּא, וְאִיכָּא דְּנִיחָא לֵיהּ טְפֵי לְפָרַע לְבַעַל חוֹב שֶׁנּוֹטֵל זוּזִים חֲסֵרִים וּשְׁבוּרִים, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ סוֹחֲרִים לְהַקְפִּיד בְּכָךְ. אַף עַל גַּב דְּקַיְמָא לַן דְּאֵין בֵּית דִּין נִזְקָקִים לִנְכְסֵי יְתוֹמִים לְמָכְרָן, וְהָכָא תְּנַן שׁוּם הַיְתוֹמִים וְכוּ' דְּמַשְׁמַע שֶׁבֵּית דִּין מוֹכְרִים נְכְסֵי יְתוֹמִים, הָא אָמְרִינַן דְּעַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים בֵּית דִּין נִזְקָקִים לְמֹכֶר בִּנְכְסֵי יְתוֹמִים, עַל בַּעַל חוֹב נָכְרִי שֶׁהָיָה אֲבִיהֶם חַיָּב לוֹ וְהָיְתָה רִבִּית אוֹכֶלֶת בָּהֶן, וְעַל כְּתֻבַּת אִשָּׁה מִשּׁוּם דְּאִיכָּא רַוְחָא לַיְתוֹמִים כְּשֶׁתִּגְבֶּה כְּתֻבָּתָהּ, דְּכָל זְמַן

שֶׁלֹּא גָּבְתָה כְּתֻבָּתָהּ יֵשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת מִן הַיְתוֹמִים, גָּבְתָה כְּתֻבָּתָהּ שׁוּב אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת. וְעַל חוֹב שֶׁהוֹדָה אֲבִיהֶן בִּשְׁעַת מִיתָתוֹ שֶׁיֵּשׁ לִפְלוֹנִי אֶצְלוֹ מָנֶה, אוֹ שֶׁנִּדְווּהוּ בֵּית דִּין עַל חוֹב זֶה וּמֵת בְּנִדּוּיוֹ, אוֹ שֶׁלֹּא הִגִּיעַ עֲדַיִן זְמַן פְּרִיעַת הַחוֹב כְּשֶׁמֵּת, דְּלָא עֲבִיד אֱינַשׁ דְּפָרַע בְּגוֹ זְמַנֵּיהּ. וּכְשֶׁבֵּית דִּין נִזְקָקִים לְנִכְסֵי יְתוֹמִים עַל שְׁלשָׁה דְּבָרִים הַלָּלוּ, מַעֲמִידִים לָהֶם אַפּוֹטְרוֹפּוֹס וּמוֹכְרִים בְּהַכְרָזָה, כִּדְתָנַן בְּמַתְנִיתִין. וְהָנֵי מִלֵּי בְּקַרְקָעוֹת. אֲבָל בְּמִטַּלְטְלִין, הַשְׁתָּא דְּקָיְמָא לָן מִטַּלְטְלֵי דְּיַתְמֵי מִשְׁתַּעְבְּדֵי לְבַעַל חוֹב, הֲרֵי בַּעַל חוֹב נִשְׁבָּע וְגוֹבֶה חוֹבוֹ מִן הַמִּטַּלְטְלִין וְאֵין צְרִיכִין הַכְרָזָה, שֶׁאֵין מַכְרִיזִים לֹא עַל הָעֲבָדִים וְלֹא עַל הַשְּׁטָרוֹת וְלֹא עַל הַמִּטַּלְטְלִין:

יַדִּירֶנָּה הֲנָאָה. עַל דַּעַת רַבִּים, נֶדֶר שֶׁאֵין לוֹ הַתָּרָה, שֶׁלֹּא יַחֲזִירֶנָּה לְעוֹלָם. דְּשַׁמָּא בְּעֶרְמָה מְגָרֵשׁ לָהּ כְּדֵי שֶׁתִּגְבֶּה כְּתֻבָּתָהּ מִן הַהֶקְדֵּשׁ:

קָנוּנְיָא. עֶרְמָה:

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר אֵינוֹ צָרִיךְ. לֹא פְּלִיגִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הָכָא אִם אָדָם עוֹשֶׂה קְנוּנְיָא עַל הַהֶקְדֵּשׁ אִי לֹא, דִּבְשְׁכִיב מֵרַע תַּרְוַיְהוּ מוֹדוּ דִּבְוַדַּאי לְעוֹלָם אֵינוֹ עוֹשֶׂה קְנוּנְיָא עַל הַהֶקְדֵּשׁ, דְּאֵין אָדָם חוֹטֵא וְלֹא לוֹ. וּבָרִיא תַּרְוַיְהוּ מוֹדוּ דְּעוֹשֶׂה קְנוּנְיָא עַל הַהֶקְדֵּשׁ. כִּי פְּלִיגִי, בִּשְׁאֵלָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר אֵין נִשְׁאָלִין עַל הַהֶקְדֵּשׁ, אֲפִלּוּ אוֹמֵר לוֹ לֶחֱכָם לֹא לְדַעַת כֵּן נָדַרְתִּי וְהֶקְדֵּשׁ טָעוּת הוּא, אֲפִלּוּ הָכִי אֵין חָכָם מַתִּיר נִדְרוֹ, דְּסָבַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת הָוֵי הֶקְדֵּשׁ, וּלְפִי שֶׁהַמַּקְדִּישׁ הַזֶּה אֵינוֹ מוֹצֵא חָכָם שֶׁיַּתִּירֶנּוּ לְכָךְ עוֹשֶׂה קְנוּנְיָא זוֹ. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר נִשְׁאָלִין עַל הַהֶקְדֵּשׁ, וְכִי אָמַר לֹא לְדַעַת כֵּן נָדַרְתִּי וְטָעִיתִי, מַתִּירִין לוֹ, דְּהֶקְדֵּשׁ שֶׁבְּטָעוּת לֹא הָוֵי הֶקְדֵּשׁ. הִלְכָּךְ אֵין צָרִיךְ לִדּוֹר הֲנָאָה, דְּאִי מִשּׁוּם קְנוּנְיָא עֲבִיד, הָוֵה מִתְּשִׁיל עַל נְדָרֵיהּ וְלֹא הָיָה צָרִיךְ לְנָרְשָׁהּ. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:

הָעֲרֵב לְאִשָּׁה בִּכְתֻבָּתָהּ. וְאֵין לַבַּעַל נְכָסִים, וְצָרִיךְ הֶעָרֵב לִפְרֹעַ כְּתֻבָּתָהּ. לֹא יִפָּרַע הֶעָרֵב הַכְּתֻבָּה עַד שֶׁיְּיַדִּירֶנָּה הַבַּעַל תְּחִלָּה שֶׁלֹּא יוּכַל לְהַחֲזִיר אוֹתָהּ. דְּחָיְשִׁינַן שֶׁמָּא דַּעְתּוֹ לְהַחְזִירָהּ וְלֶאֱכֹל כְּתֻבָּתָהּ לְאַחַר שֶׁתִּגְבֶּה מִן הֶעָרֵב. וּפְסַק הַהֲלָכָה בְּדִין הֶעָרֵב בִּכְתֻבָּה מְפֹרָשׁ בְּסוֹף בָּבָא בַּתְרָא:

משנה ב

וְהָיְתָה עָלָיו כְּתֻבַּת אִשָּׁה. כְּגוֹן שֶׁקִּדְּמוּ גֵּרוּשִׁין לַהֶקְדֵּשׁ, דְּעַכְשָׁיו לֵיכָא קְנוּנְיָא:

אֶלָּא הַפּוֹדֶה פּוֹדֶה. בַּעֲלָהּ פּוֹדֶה אוֹתָן מִן הַהֶקְדֵּשׁ בְּזוֹל בְּדָבָר מֻעָט כְּדֵי לְפָרֵעַ לְאִשָּׁה כְּתֻבָּתָהּ, דְּוַדַּאי לֹא חָיֵל עֲלֵיהוּ הֶקְדֵּשׁ שֶׁהֲרֵי אֵינָן שֶׁלּוֹ. וְהַאי דְּבָר מֻעָט, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יֹאמְרוּ הֶקְדֵּשׁ יוֹצֵא לְחֻלִּין בְּלֹא פִּדְיוֹן:

הִקְדִּישׁ תִּשְׁעִים וְהָיָה חוֹבוֹ מֵאָה. אַף עַל גַּב דְּחוֹבוֹ יוֹתֵר עַל הֶקְדֵּשׁוֹ, לֹא אָמְרִינַן הַאי לָאו אַדַּעְתָּא דְּהָנֵי נְכָסֵיהּ אוֹזְפֵיהּ אֶלָּא הֵימְנֵי הֵימְנֵיהּ הִלְכָךְ לֹא גָבֵי מֵהֶקְדֵּשׁ, אֶלָּא אָמְרִינַן אַדַּעְתָּא דְּהָנֵי נְכָסֵי אוֹזְפֵיהּ, וְגָבֵי מִנַּיְהוּ. וְעַד כַּמָּה, עַד פַּלְגָא. אֲבָל אִם הַנְּכָסִים שֶׁהִקְדִּישׁ אֵין שָׁוִין חֲצִי הַחוֹב, לֹא גָבֵי מִנַּיְהוּ, דְּוַדַּאי לָאו אַדַּעְתָּא דְּהָנֵי נְכָסֵי אוֹזְפֵיהּ, דְּאֵין אָדָם עָשׂוּי לְקִנּוֹת קַרְקַע בְּיוֹתֵר מִפִּי שְׁנַיִם מִמַּה שֶׁהִיא שָׁוָה:

משנה ג

מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן. גִּזְבָּר נִכְנָס לְבָתֵּיהֶם וְנוֹטֵל בְּעַל כָּרְחָן:

מָזוֹן וּכְסוּת וּמִטָּה סַנְדָּלִים וּתְפִלִּין. עַל כֶּלְיָן מְשַׁיְּרִים לוֹ מָעוֹת לִקְנוֹתָן אִם אֵין לוֹ. דִּכְתִיב (ויקרא כז) וְאִם מָךְ הוּא מֵעֶרְכֶּךָ, וְדָרְשֵׁי רַבָּנָן לִקְרָא הָכִי, וְאִם מָךְ, תַּעֲשֶׂה שֶׁיִּשָּׁאֵר הוּא, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ הֲוָיָה וְחִיּוּת, מֵעֶרְכֶּךָ, מִדְּמֵי הָעֵרֶךְ. וּמַשְׁמַע הוּא יֵשׁ לוֹ הֲוָיָה וְחִיּוּת מִדְּמֵי הָעֵרֶךְ, אֲבָל לֹא לְאִשְׁתּוֹ וְלֹא לְבָנָיו:

מִכָּל מִין וָמִין. מִכָּל אֻמָּנוּת שֶׁצְּרִיכָה אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה כֵּלִים:

מַעֲצָדִים. דולדור"א בְּלַעַ"ז. שֶׁמַּחְלִיקִים בָּהּ פְּנֵי הַלּוּחַ:

מְגֵרָה. כְּעֵין סַכִּין אָרֹךְ מָלֵא פְּגִימוֹת. וּלְשׁוֹן מִקְרָא, מַשּׁוֹר, סיג"א בְּלַעַ"ז:

צְמְדּוֹ. צֶמֶד בָּקָר. שֶׁאֵלּוּ הֵן כְּלֵי אֻמָּנוּתוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּצֶמֶד בָּקָר וַחֲמוֹר נְכָסִים נִינְהוּ, וְלֹא חֲשִׁיבִי כְּלֵי אֻמָּנוּת:

משנה ד

מִין אֶחָד מְרֻבֶּה וּמִין אֶחָד מֻעָט. כְּגוֹן שְׁלֹשָׁה מַעֲצָדִים וּמְגֵרָה אַחַת:

נוֹתְנִים לוֹ שְׁנַיִם מִן הַמְרֻבֶּה. וְהַשְּׁלִישִׁי נוֹטֵל הַגִּזְבָּר:

וְכֹל שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִן הַמֻּעָט. מַנִּיחִים לוֹ, וְלֹא זָבְנִינַן לֵיהּ אַחֲרִיתִי. דְּכִי הֵיכִי דְּעַד הַשְׁתָּא סַגִּי לֵיהּ בְּהָכִי, הַשְׁתָּא נַמִּי תִּסְגֵּי לֵיהּ. דְּמַהוּ דְּתֵימָא עַד הַשְׁתָּא הָווּ אֲיָנְשֵׁי מוֹשְׁלֵי לֵיהּ, מִשּׁוּם דַּהֲוָה לֵיהּ מִין אֶחָד מְרֻבֶּה לְאוֹשׁוֹלֵי לְאַחֲרִינֵי, הַשְׁתָּא שֶׁהַגִּזְבָּר לָקַח הַמְרֻבֶּה לֹא מַשְׁכַּח מַאן דְּמוֹשֵׁיל לֵיהּ, הִלְכָךְ נְזָבֵין לֵיהּ אַחֲרִיתִי, קָמַשְׁמַע לָן:

משנה ה

אֵין לוֹ בִּכְסוּת אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו. שֶׁאֵין אֵלּוּ נְכָסִים שֶׁלּוֹ:

שֶׁצְּבָעָן לִשְׁמָן. לְשֵׁם אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו:

וְלֹא בְסַנְדָּלִים חֲדָשִׁים. רְבוֹתָא אַשְׁמוּעִינַן דְּאַף עַל גַּב דַּעֲדַיִן לֹא נָעֲלוּ אוֹתָן הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקָתָן מִשְּׁעַת לְקִיחָה:

אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ עֲבָדִים נִמְכָּרִים בִּכְסוּתָן לְשֶׁבַח. כְּסוּת יָפָה שֶׁלָּהֶן מְשַׁבְּחָם וּמַעֲלֶה אֶת דְּמֵיהֶן. כְּגוֹן גַּבֵּי נִכְסֵי יְתוֹמִים שֶׁאִם תִּלָּקַח לְעֶבֶד כְּסוּת בַּשְׁלֹשִׁים דִּינָר הוּא מַשְׁבִּיחַ מָנֶה עַל דְּמִים שֶׁשָּׁוֶה עַכְשָׁיו:

לָאַטְלִיס. לְיוֹם הַשּׁוּק:

לַכָּרָךְ. שֶׁדֶּרֶךְ סוֹחֲרִים לָבֹא שָׁם וְקוֹנִים הַמַּרְגָּלִיּוֹת בְּיֹקֶר:

אֵין לַהֶקְדֵּשׁ אֶלָּא מְקוֹמוֹ. בְּמַרְגָּלִית:

וּשְׁעָתוֹ. בְּעֶבֶד, דִּכְתִיב (ויקרא כז) וְנָתַן אֶת הָעֶרְכְּךָ בַּיּוֹם הַהוּא, שֶׁלֹּא יַשְׁהֶה. קֹדֶשׁ לַה', מַשְׁמַע כָּל דָּבָר שֶׁהוּא קֹדֶשׁ לַה' כְּגוֹן סְתָם הֶקְדֵּשׁוֹת שֶׁהֵן לְבֶדֶק הַבַּיִת, כֵּלָן יִהְיוּ נוֹתְנִים בַּיּוֹם הַהוּא מִיָּד, שֶׁלֹּא יַשְׁהֶה אוֹתָן. וְטַעֲמָא כְּתַב הָרַמְבַּ"ם דְּזִמְנִין דְּאָתוּ לְאַשְׁהוּיֵנְהוּ כְּדֵי לְהַשְׁבִּיחַ וְאָתוּ לִידֵי פְּסִידָא, וּמַהַאי טַעֲמָא נַמִּי אֵין מַשְׁתַּכְּרִים בְּשֶׁל הֶקְדֵּשׁ:

פרק ז

משנה א

אֵין מַקְדִּישִׁין. שְׂדֵה אֲחֻזָּה:

פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים. דִּכְתִיב בְּמַקְדִּישׁ שְׂדֵה אֲחֻזָּה (ויקרא כז) עַל פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרוֹת, וְאֵין שָׁנִים פָּחוֹת מִשְּׁתַּיִם. הַמַּקְדִּישׁ שְׂדֵה אֲחֻזָּה בְּשָׁנָה רִאשׁוֹנָה שֶׁל יוֹבֵל וּבָא לְגָאֳלָהּ, נוֹתֵן בְּבֵית כּוֹר חֲמִשִּׁים סֶלַע, כְּדִכְתִיב (שם) זֶרַע חֹמֶר שְׂעֹרִים וְגוֹ'. וְאִם הִקְדִּישָׁהּ עֶשֶׂר שָׁנִים אוֹ עֶשְׂרִים אַחַר הַיּוֹבֵל, מְחַשְּׁבִים הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרוֹת עַד יוֹבֵל הַבָּא, וְנוֹתֵן סֶלַע וּפֶנְדְּיוֹן לְכָל שָׁנָה, כְּדִכְתִיב (שם) וְאִם אַחַר הַיּוֹבֵל יַקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ וְחִשַּׁב לוֹ וְגוֹ' וְנִגְרַע מֵעֶרְכֶּךָ, וְהַיְנוּ גֵּרוּעַ, שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן חֲמִשִּׁים שְׁלֵמִים. וְהַמַּקְדִּישׁ שְׁתֵּי שָׁנִים לִפְנֵי הַיּוֹבֵל, פּוֹדֶה אוֹתָהּ בִּשְׁתֵּי סְלָעִים וּשְׁנֵי פֶּנְדְּיוֹנִים, כְּדִכְתִיב עַל פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרוֹת, וְכָךְ הַחֶשְׁבּוֹן עוֹלֶה שֶׁל גְּאֻלַּת שְׂדֵה אֲחֻזָּה לְכָל שָׁנָה סֶלַע וּפֶנְדְּיוֹן, שֶׁהֲרֵי אִם הִקְדִּישָׁהּ בְּשָׁנָה רִאשׁוֹנָה שֶׁל אַחַר הַיּוֹבֵל הָיְתָה פּוֹדֶה בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל, צֵא מֵהֶן לְאַרְבָּעִים וְתֵשַׁע שָׁנִים הַבָּאִים עַד יוֹבֵל הַבָּא אַרְבָּעִים וְתֵשַׁע סְלָעִים, נִמְצָא סֶלַע לְכָל שָׁנָה וְסֶלַע יוֹתֵר, וְזֶה הַסֶּלַע הַיּוֹתֵר חִלְּקוּהוּ לְפֶנְדְּיוֹנִים, שֶׁיֵּשׁ בְּכָל סֶלַע אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה פֶּנְדְּיוֹנִין, הֲרֵי סֶלַע וּפֶנְדְּיוֹן לְשָׁנָה פָּחוֹת פֶּנְדְּיוֹן. וּמַה שֶּׁהִצְרִיכוּהוּ לִתֵּן סֶלַע וּפֶנְדְּיוֹן לְשָׁנָה, לְמ"ט שָׁנִים מ"ט סְלָעִים וּמ"ט פֶּנְדְּיוֹנִין וְיֵשׁ כָּאן פֶּנְדְּיוֹן אֶחָד יוֹתֵר עַל חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל שֶׁאָמְרָה תוֹרָה, אוֹתוֹ הַפֶּנְדְּיוֹן הוּא קָלְבּוֹן לְפֵרוֹטְרוֹט, כְּלוֹמַר בִּשְׁבִיל הַהֶכְרֵעַ שֶׁצָּרִיךְ לִתֵּן לְכָל שֶׁקֶל וְשֶׁקֶל בִּפְנֵי עַצְמוֹ. אִי נַמִּי, אַף עַל פִּי שֶׁהַסֶּלַע אֵינוֹ אֶלָּא אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה פֶּנְדְּיוֹנוֹת, חַיָּב לִתֵּן אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה, דְּהַיְנוּ סֶלַע וּפֶנְדְּיוֹן לְאַרְבָּעִים וְתֵשַׁע שָׁנָה, לְפִי שֶׁהַנּוֹתֵן פֶּנְדְּיוֹנִים לְקַח סֶלַע מִן הַשֶּׁלְחָנִי נוֹתֵן אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה פֶּנְדְּיוֹנִים, וְהַיְנוּ קָלְבּוֹן

לִפְרוֹטְרוֹט. וְהַמַּקְדִּישׁ שְׁדֵה אֲחֻזָּה פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים לִפְנֵי הַיּוֹבֵל אֵין כָּאן גֵּרוּעַ, וְאִם בָּא לְגָאֳלָהּ נוֹתֵן חֲמִשִּׁים שְׁלֻמִּים, דְּגַבֵּי גֵּרוּעַ כְּתִיב עַל פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרוֹת וְנִגְרָע, וּמְעוּט שָׁנִים שְׁנַיִם. וְעֻצָּה טוֹבָה קָמַשְׁמַע לָן מַתְנִיתִין שֶׁיְּהֵא אָדָם חָס עַל נְכָסָיו וְלֹא [יַקְדִּישׁ] פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים, שֶׁלֹּא יַפְסִיד אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה סְלָעִים:

וְלֹא גּוֹאֲלִין אֶחָד הַיּוֹבֵל. לָאו אַחַר הַיּוֹבֵל סָמוּךְ לַיּוֹבֵל קָאָמַר, אֶלָּא הַאי אַחַר אֲפִלּוּ אַחַר עֶשְׂרִים אוֹ שִׁלְשִׁים שָׁנָה קָאֵי. וְהָכִי קָאָמַר, הַבָּא לִגְאוֹל בְּאֶמְצַע הַיּוֹבֵל וְלִתֵּן סֶלַע וּפֶנְדְיוֹן לְשָׁנִים הַבָּאִים, וְהָיָה עוֹמֵד בְּנִיסָן שֶׁהוּא אֶמְצַע שָׁנָה, לֹא יֹאמַר חֲצִי סֶלַע וַחֲצִי פֶּנְדְיוֹן אֲנִי נוֹתֵן מִשָּׁנָה זוֹ, אֶלָּא נוֹתֵן סֶלַע וּפֶנְדְיוֹן שָׁלֵם. וְהֵינוּ דְּקָאָמַר אֵין גּוֹאֲלִין פָּחוֹת מִשָּׁנָה, דְּכַמָּה דְּלָא נַפְקָא לַהּ כֻּלַּהּ שַׁתָּא לֹא מִגָּרְעָא לַהּ כְּלָל וְלֹא יָהֵיב גְּאֻלַּת חֲצִי שָׁנָה אֶלָּא גְּאֻלַּת שָׁנָה שְׁלֵמָה. וּמַה טַּעַם, לְפִי שֶׁאֵין מְחַשְּׁבִים חֳדָשִׁים עִם הַהֶקְדֵּשׁ. הַבָּא לִגְאוֹל שֶׁדֵּהוּ חֲמֵשׁ שָׁנִים וַחֲצִי לִפְנֵי הַיּוֹבֵל, אֵין מְחַשְּׁבִין אוֹתָן שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים שֶׁיָּצְאוּ מִשָּׁנָה שִׁשִּׁית, אֶלָּא נוֹתֵן שֵׁשׁ סְלָעִים וְשִׁשָּׁה פֶּנְדְיוֹנִים, דִּכְתִיב (ויקרא כז) וְחִשַּׁב לוֹ הַכֹּהֵן אֶת הַכֶּסֶף עַל פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרוֹת, שָׁנִים אַתָּה מְחַשֵּׁב וְאִי אַתָּה מְחַשֵּׁב חֳדָשִׁים, כְּלוֹמַר כָּל מַה שֶּׁנּוֹתַר חִשּׁוּב שָׁנִים, לַעֲשׂוֹת חֹדֶשׁ הַנּוֹתֵר שָׁנָה, וְאִי אַתָּה מְחַשֵּׁב הֶחֳדָשִׁים שֶׁיָּצְאוּ, לְגָרֵעַ מִן הַשֶּׁקֶל וּפֶנְדְיוֹן בִּשְׁבִילָם:

אֲבָל הֶקְדֵּשׁ מְחַשֵּׁב חֳדָשִׁים. כְּלוֹמַר, אִם רָוַח שֶׁל הֶקְדֵּשׁ הוּא שֶׁנַּחְשֹׁב אוֹתָהּ יְצִיאַת חֲצִי שָׁנָה שֶׁיָּצְאָה, כְּגוֹן דְּמִקַּדְּשָׁהּ בְּפַלְגָא דְּאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה לַיּוֹבֵל, דְּאִי חֲשִׁבַת לְהַהוּא יְצִיאָה הָוֵי לֵיהּ פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים לִפְנֵי הַיּוֹבֵל וְלֹא מִפְּרָקָא בְּגֵרוּעַ אֶלָּא בַּחֲמִשִּׁים, וְאִי אָמְרִתְּ דְּאֵין מְחַשְּׁבִים אוֹתָן חֳדָשִׁים שֶׁיָּצְאוּ, הֲוָה הָכָא שְׁתֵּי שָׁנִים לִפְנֵי הַיּוֹבֵל, וְאֵיכָא פְּסִידָא דְּהֶקְדֵּשׁ דְּלֹא שָׁקֵיל אֶלָּא שְׁתֵּי סְלָעִים וּשְׁנֵי פֶּנְדְיוֹנִים, הָכָא וַדַּאי מְחַשְּׁבִין אוֹתָן כִּיצִיאָה גְּמוּרָה וְאֵין כָּאן שְׁתֵּי שָׁנִים לִפְנֵי הַיּוֹבֵל, וְלֹא מִפַּרְקָא בְּגֵרוּעַ אֶלָּא בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל, דִּכְתִיב וְחִשַּׁב לוֹ הַכֹּהֵן, מִכָּל מָקוֹם:

בְּשָׁעַת הַיּוֹבֵל. בִּזְמַן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג. אֲבָל בִּזְמַן שֶׁאֵין הַיּוֹבֵל נוֹהֵג, פּוֹדֶה אוֹתָהּ בְּשָׁוְיָהּ כְּשֶׁאָר הֶקְדֵּשׁוֹת:

זֶרַע חֹמֶר שְׂעֹרִים. מָקוֹם שֶׁיְּכוֹלִים לִזְרֹעַ בּוֹ כּוֹר שְׂעֹרִים כְּשֶׁזּוֹרְעִים בְּמַפֹּלֶת יָד וּבְזִרִיעָה בֵּינוֹנִית, לֹא שֶׁיִּהְיֶה הַזֶּרַע מְקֻבָּץ בְּיוֹתֵר וְלֹא מְפֻזָּר וּמְפֹרָד הַרְבֵּה:

נְקָעִים עֲמֻקִּים וְכוּ'. וְהוּא שֶׁיִּהְיוּ מְלֵאִים מַיִם שֶׁאֵין רְאוּיִין לִזְרִיעָה. אֲבָל אִם אֵינָן מְלֵאִים מַיִם, הוֹאִיל וַחֲזוּ לְמִידִי, אַף עַל גַּב דְּאֵין נִמְדָּדִין עִמָּהּ מִתְחַשְּׁבִין בְּאַפֵּי נַפְשַׁיְיהוּ, וְנִפְדִּין לִפְי חֶשְׁבּוֹן חֲמִשִּׁים סְלָעִים לְבֵית כּוֹר:

פָּחוֹת מִכָּאן נִמְדָּדִין עִמָּהּ. וְאַף עַל פִּי שֶׁהֵן מְלֵאִים מַיִם וְלֹא חָזוּ לִזְרִיעָה, הוֹאִיל וְאֵין עֲמֵקִים עֲשָׂרָה. וְכֵן סְלָעִים הוֹאִיל וְאֵין גְּבוֹהִים עֲשָׂרָה עַל שֵׁם הַקַּרְקַע הֵן נִקְרָאִין וְאֵינָן חֲשׁוּבִים בִּפְנֵי עַצְמָן:

אֶלָּא נוֹתֵן אֶת כֻּלּוֹ כְּאֶחָד. דִּכְתִיב (ויקרא כז) וְחִשַּׁב לוֹ הַכֹּהֵן אֶת הַכֶּסֶף, עַד שֶׁיְּהֵא כֻּלּוֹ כֶּסֶף כְּאֶחָד:

משנה ב

וְאֶחָד כָּל הָאָדָם. פּוֹדֶה בֵּית כּוֹר בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל, בֵּין שֶׁהוּא שָׁוֶה אֶלֶף שְׁקָלִים בֵּין שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה אֶלָּא חֲמִשָּׁה שְׁקָלִים:

שֶׁהַבְּעָלִים נוֹתְנִים חֹמֶשׁ. כְּדִכְתִיב (שם) וְאִם גָּאֹל יִגְאַל אֶת הַשָּׂדֶה הַמַּקְדִּישׁ אוֹתוֹ וְגוֹ':

משנה ג

אֵינָהּ יוֹצְאָה מִיָּדוֹ בַּיּוֹבֵל. לְהִיוֹת מִתְחַלֶּקֶת לַכֹּהֲנִים כִּי הֵיכִי דְּאִי הֲוָה פָּרִיק לַהּ אֱינַשׁ אַחֲרִינָא דַּהֲוָה נַפְקָא בַּיּוֹבֵל וּמִתְחַלֶּקֶת לַכֹּהֲנִים כְּדִכְתִיב (שם) וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַּיֹּבֵל קֹדֶשׁ לַה':

גְּאֻלָּהּ בְּנוֹ יוֹצְאָה לְאָבִיו בַּיּוֹבֵל. וְלֹא לַכֹּהֲנִים. דִּכְתִיב (שם) וְאִם מָכֹר אֶת הַשָּׂדֶה לְאִישׁ אַחֵר לֹא יִגָּאֵל עוֹד. לְאִישׁ אַחֵר, וְלֹא לַבֵּן:

גְּאֻלָּהּ אֶחָד מִקְּרוֹבָיו. שֶׁל מַקְדִּישׁ מִיַּד הַגִּזְבָּר, וּבָא הַמַּקְדִּישׁ וּגְאֻלָּהּ מִיַּד קְרוֹבוֹ, אֵינָהּ יוֹצְאָה מִיַּד הַמַּקְדִּישׁ בַּיּוֹבֵל לְהִתְחַלֵּק לַכֹּהֲנִים:

גְּאֻלָּהּ כֹּהֵן. מִיַּד גִּזְבָּר:

לֹא יֹאמַר הוֹאִיל. וְאִם גְּאָלָהּ יִשְׂרָאֵל יוֹצְאָה לִי וְלַחֲבֵרַי בַּיּוֹבֵל, עַכְשָׁיו שֶׁהִיא תַּחַת יָדִי שֶׁגְּאָלְתִּיהָ אֵין לְךָ כֹּהֵן רָאוּי לָהּ יוֹתֵר מִמֶּנִּי:

משנה ד

וְלֹא נִגְאֲלָה. לֹא גְּאָלוּהָ מִיַּד הַהֶקְדֵּשׁ, לֹא הַבְּעָלִים וְלֹא אַחֵר:

הַכֹּהֲנִים נִכְנָסִים לָהּ. כֹּהֲנִים שֶׁל מִשְׁמָר שֶׁהַיּוֹבֵל פּוֹגֵעַ בּוֹ הֵן נִכְנָסִים לְתוֹכָהּ, וְהִיא חֻלּוֹטָה בְּיָדָם:

וְנוֹתְנִים אֶת דָּמֶיהָ. לַהֶקְדֵּשׁ. דְּגָמַר קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ מִמַּקְדִּישׁ בַּיִת, כְּתִיב הָכָא בִּשְׂדֵה אֲחֻזָּה בְּצֵאתוֹ בַּיּוֹבֵל קֹדֶשׁ, וּכְתִיב בְּמַקְדִּישׁ בַּיִת (שם) וְאִישׁ כִּי יַקְדִּישׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ, מַה בַּיִת לֹא תֵצֵא מִיַּד הֶקְדֵּשׁ בְּלֹא דָמִים כְּדִכְתִיב הָתָם וְהֶעֱרִיכוֹ הַכֹּהֵן, דְּבַיִת לֹא נִפְקָא לַכֹּהֲנִים אֶלָּא נִפְדֶּה בְּדָמִים, אַף שָׂדֶה אֲחֻזָּה לֹא תֵצֵא מִיַּד הֶקְדֵּשׁ בְּלֹא דָמִים. הִלְכָּךְ כִּי פָּרִיק לָהּ אַחֵר, הָווּ דָמִים לְבֶדֶק הַבַּיִת הֶקְדֵּשׁ, וְכִי מָטֵי יוֹבֵל נַפְקָא בְּחִנָּם לַכֹּהֲנִים, וְאִם לֹא נִגְאֲלָה יְהֵבֵי כֹּהֲנִים דְּמֵי חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים וְשָׁקְלֵי לָהּ:

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר נִכְנָסִין אֲבָל לֹא נוֹתְנִין. דְּגָמַר קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ מִכִּבְשֵׂי עֲצֶרֶת, דִּכְתִיב בֵּהּ (ויקרא כג) קֹדֶשׁ יִהְיוּ לַה' לַכֹּהֵן, מַה הָתָם בְּחִנָּם אַף כָּאן בְּחִנָּם. וְנִיחָא לֵיהּ דְּנֵילַף שְׁדֵה אֲחֻזָּה מִכִּבְשֵׂי עֲצֶרֶת, דְּתַרְוַיְהוּ מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מַתָּנוֹת כְּהֻנָּה, וְלֹא נֵילַף מִמַּקְדִּישׁ בֵּיתוֹ דְּאֵינוֹ נוֹתֵן לַכֹּהֲנִים לְעוֹלָם. וְרַבִּי יְהוּדָה נִיחָא לֵיהּ דְּנֵילַף שְׁדֵה אֲחֻזָּה מִמַּקְדִּישׁ בֵּיתוֹ, דְּתַרְוַיְהוּ קָדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת, וְלֹא נֵילַף מִכִּבְשֵׂי עֲצֶרֶת שֶׁהֵם קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ. וְהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

שְׂדֵה רְטוּשִׁין. שְׂדֵה עֲזוּבָה. כְּמוֹ [הושע י] אֵם עַל בָּנִים רֻטָּשָׁה:

עַד שֶׁיִּגָּאֲלֶנָּה אַחֵר. וּכְשֶׁתֵּצֵא מִיָּדוֹ בַּיּוֹבֵל יִכָּנְסוּ בָּהּ כֹּהֲנִים. וְטַעֲמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דִּכְתִיב וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַיּוֹבֵל קֹדֶשׁ, מַשְׁמַע כְּשֶׁתֵּצֵא מִיַּד הַגּוֹאֵל כְּדִין שְׁאָר אָדָם הַקּוֹנֶה קַרְקַע שֶׁיּוֹצְאָה בַּיּוֹבֵל, בְּהַהוּא קְאָמַר קְרָא דְּתֶהֱוֵי לַכֹּהֲנִים, אֲבָל בְּצֵאתוֹ מִיַּד הֶקְדֵּשׁ לֹא מַשְׁמַע, דְּאַכַּתִּי לֹא אַשְׁמוֹעִינַן קְרָא דְּהֶקְדֵּשׁ פָּקַע מִכֹּחוֹ בַּיּוֹבֵל:

משנה ה

הַלּוֹקֵחַ שְׂדֵה מֵאָבִיו, מֵת אָבִיו וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישָׁהּ הֲרֵי הִיא כִשְׂדֵה אֲחֻזָּה. שֶׁהֲרֵי עַד שֶׁלֹּא הִקְדִּישָׁהּ נָפְלָה לוֹ בִּירֻשָּׁה. הִלְכָךְ אִם בָּא לִפְדּוֹתָהּ, פּוֹדֶה בֵּית כּוֹר בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כִּשְׂדֵה אֲחֻזָּה, וְאִם לֹא גְּאָלָהּ הוּא וּגְאָלָהּ אַחֵר, יוֹצְאָה לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל:

הֲרֵי הִיא כִשְׂדֵה מִקְנָה. דְּבָתַר שָׁעָה שֶׁהִקְדִּישָׁהּ אָזְלִינַן. וְאִם בָּא לִפְדּוֹתָהּ, פּוֹדֶה שָׂדֶה בְּשָׁוְיָהּ כְּדִין שְׂדֵה מִקְנָה, וְאִם לֹא גְּאָלָהּ הוּא וּגְאָלָהּ אַחֵר, חוֹזֶרֶת לוֹ בַּיּוֹבֵל. שֶׁהֲרֵי בְּשָׁעָה שֶׁהִקְדִּישָׁהּ לֹא הָיָה גּוּפָהּ שֶׁלּוֹ, דַּעֲתִידָה הָיְתָה לַחֲזוֹר לְאָבִיו בַּיּוֹבֵל כְּדִין שְׁאָר מְכִירוֹת, וְכִשְׁאָר מַקְדִּישׁ שְׂדֵה מִקְנָה הוּא שֶׁהַגּוֹאֲלָהּ מִיַּד הַגְּזִבָר מַחֲזִירָהּ בַּיּוֹבֵל לַאֲשֶׁר לוֹ אֲחֻזַּת הָאָרֶץ, דְּהַיְנוּ לְאָבִיו שֶׁל זֶה, וְזֶה יוֹרֵשׁ אֶת כֹּחַ אָבִיו. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר:

שְׂדֵה מִקְנָה. שֶׁהִקְדִּישָׁהּ וּגְאָלָהּ אַחֵר, אֵינָהּ יוֹצְאָה לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל, שֶׁאֵין אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ, וְקַרְקַע לֹא הָיְתָה שֶׁלּוֹ אֶלָּא עַד הַיּוֹבֵל:

כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם מַקְדִּישִׁים לְעוֹלָם. וַאֲפִלּוּ בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל עַצְמָהּ. אֲבָל יִשְׂרְאֵל שֶׁהִקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל עַצְמָהּ, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

וְגוֹאֲלִין לְעוֹלָם. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּיִשְׂרְאֵל שֶׁאֵינוֹ פּוֹדֶה לְאַחַר הַיּוֹבֵל, כְּדִכְתִיב (ויקרא כז) וְאִם מָכֹר אֶת הַשָּׂדֶה לְאִישׁ אַחֵר לֹא יִגָּאֵל עוֹד. אֲבָל כֹּהֵן אוֹ לֵוִי שֶׁהִקְדִּישׁ קַרְקַע שֶׁיָּרַשׁ מֵאֲבוֹתָיו הֲרֵי זֶה גּוֹאֵל לְעוֹלָם, וַאֲפִלּוּ עָבַר עָלֶיהָ הַיּוֹבֵל וְלֹא נִפְדֵּית גּוֹאֲלָהּ לְאַחַר הַיּוֹבֵל, כְּדִכְתִיב (שם כה) גְּאֻלַּת עוֹלָם תִּהְיֶה לַלְוִיִּם:

פרק ח

משנה א

הַמַּקְדִּישׁ. בְּשָׁעָה שֶׁאֵינָהּ יוֹבֵל. בִּזְמַן שֶׁאֵין יוֹבֵל נוֹהֵג:

פִּתַּח אַתָּה רִאשׁוֹן. בְּכַמָּה אַתָּה רוֹצֶה לִפְדּוֹתָהּ. וּמִפְּנֵי רֶוַח שֶׁל הֶקְדֵּשׁ שׁוֹאֲלִים לוֹ תְּחִלָּה, שֶׁהַבְּעָלִים מוֹסִיפִים חֹמֶשׁ. וּלְהָכִי נָקֵט בְּשָׁעָה שֶׁאֵין הַיּוֹבֵל נוֹהֵג, דִּבְזְמַן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג אֵין צָרִיךְ לְשׁוֹאֲלוֹ בְּכַמָּה תִּפְדֶּנָּה, שֶׁהֲרֵי דָּמֶיהָ קְצוּבִים בֵּית כּוֹר בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל. וּבִזְמַן שֶׁאֵין יוֹבֵל נוֹהֵג, כְּגוֹן לְאַחַר שֶׁגָּלוּ שֵׁבֶט רְאוּבֵן וְגָד וְדָבְטְלוּ יוֹבְלוֹת דִּכְתִיב (שם) וּקְרָאתֶם דְּרוֹר בָּאָרֶץ לְכָל יוֹשְׁבֶיהָ, בִּזְמַן שֶׁכָּל יוֹשְׁבֶיהָ עֲלֶיהָ וְלֹא בִּזְמַן שֶׁגָּלוּ מִתּוֹכָהּ, שֶׁאָז הִיא נִפְדֵּית בְּשָׁוְיָהּ:

שֶׁהַבְּעָלִים נוֹתְנִים אֶת הַחֹמֶשׁ. כָּל דְּמֵי שָׁוְיָהּ וּרְבִיעַ יוֹתֵר. וְכֵן כָּל חֹמֶשׁ הָאָמוּר בַּתּוֹרָה, שֶׁיְּהֵא הַקֶּרֶן וְחֻמְשׁוֹ חֻמְשָׁה. וּמִפְּנֵי שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אוֹמְרִים לַבְּעָלִים פְּתַח אַתָּה רִאשׁוֹן. הָאַחַת, שֶׁהַבְּעָלִים מוֹסִיפִים אֶת הַחֹמֶשׁ, כִּדְקָתָנֵי בְּמַתְנִיתִין. וְהַשֵּׁנִי, שֶׁמִּצְוַת גְּאֻלָּה בָּאָדוֹן, דִּכְתִיב (שם כז) אִם לֹא יִגְאַל, אֲלָמָא מִצְוַת גְּאֻלָּה קוֹדֶמֶת לִמְכִירָה. וְהַשְּׁלִישִׁי, שֶׁהוּא מוֹסִיף וְנוֹתֵן בְּפִדְיוֹנָהּ יוֹתֵר מִשְּׁאָר בְּנֵי אָדָם, דִּרוֹצֶה אָדָם בְּקַב שֶׁלּוֹ:

מִפְּנֵי רָעָתָהּ. שֶׁהַהוֹצָאָה שֶׁבָּהּ יְתֵרָה עַל הַשֶּׁבַח:

אֹסֶר. שְׁמוֹנָה פְּרוּטוֹת:

לֹא אָמַר זֶה אֶלָּא בְּכַבִּיצָה. כְּלוֹמַר לֹא כְּךְ הָיָה מַעֲשֶׂה, שֶׁלֹּא אָמַר בְּאֹסֶר, אֶלָּא בְּבִיצָה. וְאָמַר לוֹ הַגִּזְבָּר הִגִּיעָתְךָ, הֲרֵי הִיא שֶׁלְּךָ בְּבִיצָה. וּפְלֶגְתָּא דְּתַנָּא קַמָּא וְרַבִּי יוֹסֵי, דְּרַבָּנָן סָבְרֵי אֵין פּוֹדִין הֶקְדֵּשׁ בְּפָחוֹת מֵאַרְבַּע פְּרוּטוֹת, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא בְּחֻמְשׁוֹ פְּרוּטָה. וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר פּוֹדִין הֶקְדֵּשׁ בְּכָל שֶׁהוּא, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין בְּחֻמְשׁוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה. וַהֲלָכָה כְּתַנָּא קַמָּא:

משנה ב

מְמַשְׁכְּנִים מִנְכָּסָיו עַד עֶשֶׂר וְכוּ'. וְהֵנִי מִלֵּי כְּשֶׁחָזְרוּ זֶה אַחַר זֶה. אֲבָל חָזְרוּ כֻּלָּן כְּאֶחָד, מְשַׁלְּשִׁים בֵּינֵיהֶן בְּשָׁוֶה. כֵּיצַד, אָמַר הָרִאשׁוֹן הֲרֵי הוּא שֶׁלִּי בְּעֶשֶׂר וְאָמַר הַשֵּׁנִי בְּעֶשְׂרִים וְאָמַר הַשְּׁלִישִׁי בִּשְׁלֹשִׁים וְאַרְבַּע, וְחָזְרוּ בָּהֶן הַשְּׁלִישִׁי וְהַשֵּׁנִי כְּאֶחָד, נוֹתְנִים אוֹתוֹ לָרִאשׁוֹן בְּעֶשֶׂר, וּמְמַשְׁכְּנִים מִנְכְסֵי הַשֵּׁנִי בְּשֶׁבַע וּמִנְכְסֵי הַשְּׁלִישִׁי בְּשֶׁבַע וְנִמְצָא הַהֶקְדֵּשׁ גּוֹבֶה עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע. וְכֵן אִם חָזְרוּ שְׁלָשְׁתָּן כְּאֶחָד וְנִמְכָּר מֵהֶקְדֵּשׁ בְּשָׁלֹשׁ, מְמַשְׁכְּנִים בְּנִכְסֵי כָּל אֶחָד מִשְּׁלָשְׁתָּן שִׁבְעָה סְלָעִים. וְכֵן עַל דֶּרֶךְ זֶה לְעוֹלָם:

משנה ג

אָמַר אֶחָד הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי בְּעֶשְׂרִים וַאֲחֵרִים. לְאַחַר שֶׁאָמְרוּ הַבְּעָלִים בְּעֶשְׂרִים:

הַבְּעָלִים נוֹתְנִים. עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ. דִּלְהַאי לֹא יָהֲבִינַן לֵיהּ, הוֹאִיל וְאָמְרוּ הַבְּעָלִים עֶשְׂרִים וְעָלָה הַחֶשְׁבּוֹן עִם הַחֹמֶשׁ בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ, וְאִי יָהֲבִינַן לֵיהּ לְהַאִיךְ בְּעֶשְׂרִים וְאַחַת נִמְצָא הֶקְדֵּשׁ מַפְסִיד. וּבְעָלִים בְּעַל כָּרְחָן יִתְּנוּ אוֹתוֹ סֶלַע שֶׁהוֹסִיף זֶה עַל הַקֶּרֶן וְעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ דִּידְהוּ, אֲבָל עַל סֶלַע שֶׁהוֹסִיף זֶה לֹא יוֹסִיפוּ חֹמֶשׁ:

אָמַר אֶחָד בַּחֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים הַבְּעָלִים נוֹתְנִים שְׁלֹשִׁים. בְּעַל כָּרְחָן. וּבְגְמָרָא פָּרֵיךְ אַמַּאי כּוֹפִין אֶת הַבְּעָלִים, בִּשְׁלָמָא עַד הַשְׁתָּא חַיְבִינַן לְהוּ דְּהָא לֹא מָצִינַן לְמֵיתְבָא לְהָנָךְ, מִשּׁוּם דְּקֶרֶן דִּידְהוּ לֹא הָוֵי כְּקֶרֶן וְחֹמֶשׁ דְּאָמְרוּ בְּעָלִים בֵּרִישָׁא, הִלְכָךְ עַל כָּרְחָךְ מְהַדְּרִינַן אַבְּעָלִים, וְכֵיוָן דְּמְהַדְּרִינַן עֲלֵיהוּ בָּעוּ לְמֵיתַב קַרְנָא כַּמָּה דְּשַׁיְּמוּהָ אַחֲרִינֵי, וְחוּמְשָׁא דִּידְהוּ. אֲבָל הַשְׁתָּא דְּאָמַר אֶחָד בַּחֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים, לִתְּנוֹ לְהַאִיךְ, דְּהָא קֶרֶן דִּידְהוּ הָוֵי כְּקֶרֶן וְחֹמֶשׁ דְּאָמוּר בְּעָלִים בֵּרִישָׁא, וְלֵימְרוּ בְּעָלִים הֵרֵי בָּא אַחֵר בִּמְקוֹמֵנוּ שָׁרוֹצֶה לִתֵּן חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים סְלָעִים כְּמוֹתֵינוּ. וּמְתָרֵץ, כְּגוֹן דְּאָמוּר בְּעָלִים בֵּרִישָׁא פְּרוּטָה יוֹתֵר עַל עֶשְׂרִים סְלָעִים, דְּמָטֵי חוּשְׁבָּנָא דְּקֶרֶן וְחֹמֶשׁ לַחֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים וּפְרוּטָה, וְאִי יָהֲבִינַן לֵיהּ לְהַאי, אֵיכָּא פְּסִידָא לַהֶקְדֵּשׁ. הִלְכָךְ מְהַדְּרִינַן אַבְּעָלִים בְּעַל כָּרְחַיְהוּ. וְהָא דְּלָא תָּנָא בָּרִישָׁא הַבְּעָלִים אוֹמְרִים בְּעֶשְׂרִים וּפְרוּטָה, דְּבִפְרוּטוֹת לֹא דָּק תַּנָּא וְלֹא חָשׁ לְמֵיתְנִינְהוּ:

אִם רָצוּ הַבְּעָלִים לִתֵּן שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד וְדִינָר. כְּגוֹן דְּמֵעִקָּרָא כְּשֶׁפָּתְחוּ הַבְּעָלִים רִאשׁוֹן אָמְרוּ בְּעֶשְׂרִים וְאַחַת סְלָעִים דַּהֲוֵי בֵּין קֶרֶן וְחֹמֶשׁ עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ סְלָעִים וְדִינָר, שֶׁהַסֶּלַע אַרְבָּעָה דִּינָרִים, וְחֹמֶשׁ הוּא רְבִיעִית הַמָּמוֹן כְּדַאֲמַרַן, וְעָלוּיוֹ שֶׁל זֶה הֵם חֲמֵשׁ, הֲרֵי שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד וְדִינָר:

הַבְּעָלִים קוֹדְמִין. דְּאִי הָוֶה יָהֲבִינַן לֵיהּ לְהַאי הָוֶה מַפְסִיד הֶקְדֵּשׁ דִּינָר מִמַּאי דְּאָמוּר בְּעָלִים בָּרִישָׁא, הִלְכָךְ מְהַדְּרִינַן אַבְּעָלִים עַל כָּרְחַיְהוּ:

וְאִם לָאו. שֶׁלֹּא פָּתְחוּ הַבְּעָלִים תְּחִלָּה אֶלָּא בְּעֶשְׂרִים, וְזֶה אוֹמֵר חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים:

אוֹמְרִים לָזֶה הַגִּיעָתְךָ. הֲרֵי הוּא שֶׁלְּךָ, וְלֹא מְהַדְּרִינַן אַבְּעָלִים. מִשּׁוּם דְּאָמְרֵי בְּעָלִים בָּא אַחֵר בִּמְקוֹמֵנוּ שְׁנוֹתֵן עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה כְּמוֹתֵנוּ. וְהָא דְּתָנַן בְּמַתְנִיתִין שֶׁאֵין הַבְּעָלִים מוֹסִיפִין חֹמֶשׁ אֶלָּא עַל מַה שֶּׁפָּתְחוּ הֵם תְּחִלָּה וְלֹא עַל עִלּוּיוֹ שֶׁל זֶה, הָנֵי מִלֵּי הֵיכָא דְּלָא שָׁמוּ בְּנֵי אָדָם אֶת הַקַּרְקַע כְּמוֹ שֶׁאָמַר זֶה הָאַחֵר, אֲבָל אִם שָׁמוּהוּ שְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם כִּדְבָרָיו שֶׁל זֶה, מוֹסִיפִין בְּעָלִים חֹמֶשׁ בְּעִלּוּיוֹ בְּעַל כָּרְחָן. וְכֻלָּהּ מַתְנִיתִין לֹא אַיְירֵי אֶלָּא בְּשָׁדֶה אֶחָזָה בִּזְמַן שֶׁאֵין הַיּוֹבֵל נוֹהֵג, כִּדְתָנַן בְּרֵישׁ פִּרְקִין:

משנה ד

מַחֲרִים אָדָם מִצֹּאנוֹ. מִקְצַת צֹאנוֹ. אוֹמֵר הֲרֵי הֵן חֵרֶם וְנוֹתְנָן לַכֹּהֵן:

וְאִם הֶחֱרִים אֶת כֻּלָּן. שֶׁלֹּא שִׁיֵּר לְעַצְמוֹ כְּלוּם:

אֵינָן מַחְרִמִין. דְּאָמַר קְרָא (ויקרא כז) מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ מֵאָדָם וּמִשְּׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ. מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ, אֵלּוּ מִטַּלְטְלִין, וְלֹא כָּל מִטַּלְטְלִין. מֵאָדָם, אֵלּוּ עֲבָדָיו וְשִׁפְחוֹתָיו כְּנַעֲנִים וְלֹא כֻלָּן. וּמִשְּׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ, וְלֹא כֻּלָּהּ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, אֶלָּא לְכַתְּחִלָּה לֹא יַחְרִים אֶת כֻּלָּן, אֲבָל אִם הֶחְרִים, מֻחְרָמִים:

לִהְיוֹת חָס עַל נְכָסָיו. שֶׁלֹּא יְבַזְבְּזֵם לַהֶדְיוֹט:

משנה ה

שֶׁאֵין אָדָם מַחֲרִים דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. וּבְתוֹ נְהִי דְּיָכוֹל לְמָכְרָהּ בְּקַטְנוּתָהּ, אֵינוֹ יָכוֹל לְמָכְרָהּ בְּנַעֲרוּתָהּ:

שֶׁהַחֲרָמִים שֶׁלָּהֶם. דִּכְתִיב (במדבר יח) כָּל חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לְךָ יִהְיֶה, וְכֵיוָן דִּדִידֵיהּ הָוֵי, מַה הֲנָאָה בְּכָךְ אִם הָיָה מַחֲרִים, אִיהוּ גּוּפֵיהּ זָכֵי בֵּיהּ וְלֹא יָהֵיב לֵיהּ לְכֹהֵן אַחֵר:

נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. הָכִי קָאָמַר, נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּמוֹדֶה לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן לְרַבִּי יְהוּדָה וְסוֹבֵר כְּמוֹתוֹ בְּקַרְקָעוֹת, וְלֹא דִּבֵּר רַבִּי שִׁמְעוֹן אֶלָּא בְּמִטַּלְטְלִין, לְפִי שֶׁאֵין הַחֲרָמִים שֶׁל לְוִיִּם. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר, הֶקְשׁוּ מִטַּלְטְלִין לִשְׂדֵה אֲחֻזָּה, דִּכְתִיב (ויקרא כז) מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ מֵאָדָם וּבְהֵמָה וּמִשְּׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ, מַה שְּׂדֵה אֲחֻזָּה אֵין הַלְוִיִּם מַחְרִימִים כְּדִכְתִיב כִּי אֲחֻזַּת עוֹלָם הִיא לָהֶם, אַף מִטַּלְטְלִין אֵין לְוִיִּם מַחְרִימִים. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן לֵית לֵיהּ הַאי הֶקֵּשָׁא. וּמִדְּנָחֵית רַבִּי לְפָרוּשֵׁי מִלְּתֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּמֶּה מוֹדֶה לְרַבִּי יְהוּדָה וּבַמֶּה נָחֳלֵק עָלָיו, שְׁמַע מִנַּהּ דַּהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

משנה ו

חֲרָמֵי כֹּהֲנִים. חֲרָמִים שֶׁהֶחְרִימוּם כְּדֵי לְתִתָּם לַכֹּהֲנִים:

אֵין לָהֶם פִּדְיוֹן. כְּדִכְתִיב (שם) לֹא יִמָּכֵר וְלֹא יִגָּאֵל. אֲבָל חֲרָמֵי בֶּדֶק הַבַּיִת יֵשׁ לָהֶם פִּדְיוֹן, דְּאַדַּעְתָּא דְהָכִי אַחְרְמִינְהוּ, דְּהָא אֵין רָאוּי לְבֶדֶק הַבַּיִת אֶלָּא מָעוֹת:

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים סְתָם חֲרָמִים לַכֹּהֲנִים. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים. וְהַמַּחֲרִים מִטַּלְטְלִים בַּזְּמַן הַזֶּה, וְכֵן הַמַּחֲרִים קַרְקָעוֹת בְּחוּץ לָאָרֶץ שֶׁדִּינָם כְּמִטַּלְטְלִין לְעִנְיָן זֶה, נוֹתְנִם לַכֹּהֲנִים. וְהַמַּקְדִּישׁ לְבֶדֶק הַבַּיִת בַּזְּמַן הַזֶּה שֶׁאֵין שָׁם בַּיִת, פּוֹדֶה אוֹתָן לְכַתְּחִלָּה בְּדָבָר מֻעָט, וְלֹא יִפְחֹת לְכַתְּחִלָּה מֵאַרְבָּעָה זוּזִים אוֹ קָרוֹב לָזֶה, אֲבָל לֹא בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה לְבַד אוֹ כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, מִשּׁוּם דְּלֵיכָּא פִּרְסוּמֵי מִלְּתָא:

שֶׁהוּא חָל עַל קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. כְּדִמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל, מַחֲרִים אָדָם אֶת קָדְשָׁיו כוּ':

משנה ז

אִם נָדָר. אִם אָמַר הֲרֵי עָלַי עוֹלָה וְהִפְרִישׁ בְּהֵמָה לְנִדְרוֹ וְאַחַר כָּךְ הֶחֱרִימָהּ, הוֹאִיל וְהוּא חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָהּ אִם מֵתָה אוֹ נִגְנְבָה, נִמְצֵאת שֶׁלּוֹ הִיא, וְנוֹתֵן כָּל דָּמֶיהָ לַכֹּהֵן, וְאֶת הַבְּהֵמָה יַקְרִיב לְנִדְרוֹ, דְּהָא וַדַּאי יֵשׁ לָהּ פְּדְיוֹן:

וְאִם נָדְבָה הִיא. דְּאֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָהּ אִם מֵתָה, הָא וַדַּאי לֹא חָיֵל בָּהּ חֵרֶם, דְּלָאו דִּידֵיהּ הִיא אֶלָּא בְּכְדֵי טוֹבָתָהּ, וְטוֹבָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּהּ יִתֵּן לַכֹּהֵן. כֵּיצַד, שׁוֹר זֶה עוֹלָה וְהֶחֱרִימוֹ, אוֹמְדִים כַּמָּה אָדָם שֶׁאֵינוֹ חַיָּב בְּעוֹלָה רוֹצֶה לִתֵּן אִם יִמְצָא עוֹלָה בְּזוֹל כְּדֵי לְהַקְרִיב דּוֹרוֹן לְקוֹנוֹ, וּכְאוֹתָן דָּמִים יִתֵּן זֶה, שֶׁזּוֹ הִיא טוֹבַת הֲנָאָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּהּ. שֶׁהֲרֵי אִם מֵתָה אוֹ נִגְנְבָה אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָהּ, וּמִשֶּׁהִפְרִישָׁהּ יָצָא יְדֵי חוֹבָתָהּ, וּמֵעַתָּה אֵינוֹ מְאַבֵּד וְאֵינוֹ מַפְסִיד אֶלָּא שֶׁלֹּא הִקְרִיב דּוֹרוֹן לְקוֹנוֹ:

שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי. שֶׁאֵינוֹ חַיָּב. תַּרְגּוּם נוֹשֶׂה רַשָּׁיָא:

כֵּיצַד פּוֹדִין אוֹתוֹ. דְּהַבְּכוֹר גּוּפוֹ אֵינוֹ מוּחְרָם, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ שֶׁלּוֹ אֶלָּא לַכֹּהֵן. אֶלָּא אוֹמְדִים כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִתֵּן לְבַעַל הַבַּיִת שֶׁיִּתֵּן בְּכוֹרוֹ לְבֶן בִּתּוֹ כֹּהֵן אוֹ לְבֶן אֲחוֹתוֹ, וְאוֹתָהּ טוֹבָה דְּיָהֵיב, יִתֵּן בַּעַל הַבַּיִת זֶה לַכֹּהֵן בִּשְׁבִיל הַחֵרֶם. וְדַוְקָא נָקֵט בֶּן בִּתּוֹ אוֹ בֶּן אֲחוֹתוֹ כֹּהֵן, דְּאִלּוּ כֹּהֵן גּוּפוֹ לֹא מָצֵי לְמִתַּן טוֹבַת הֲנָאָה לְבַעַל הַבַּיִת כְּדֵי שֶׁיִּתֵּן הַבְּכוֹר לוֹ אוֹ לְכֹהֵן אַחֵר, דְּכֵיוָן דִּבְכוֹר חֲזִי לֵיהּ, מֵחֲזֵי כְּכֹהֵן הַמְסַיֵּעַ בְּבֵית הַגָּרְנוֹת לָדוּשׁ וְלִזְרוֹת כְּדֵי שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ תְּרוּמוֹת בִּשְׂכָרוֹ, וְאִשְׁתְּכַח דְּלֹא שָׁקֵיל לֵיהּ בְּתוֹרַת תְּרוּמָה אֶלָּא בְּתוֹרַת שָׂכָר:

כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר תַּקְדִּישׁ. גַּבֵּי בְּכוֹר כְּתִיב (דברים טו) כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד תַּקְדִּישׁ:

וְכָתוּב אַחֵר אוֹמֵר אַל תַּקְדִּישׁ. (ויקרא כז) אַךְ בְּכוֹר אֲשֶׁר יִבָּכֵר לַה' בַּבְּהֵמָה לֹא יַקְדִּישׁ אִישׁ אוֹתוֹ:

הֶקְדֵּשׁ עִלּוּי. לְהַעֲלוֹתוֹ בְּדָמִים, שֶׁיִּתֵּן טוֹבַת הֲנָאָתוֹ כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִתֵּן בּוֹ לְהַעֲלוֹתוֹ עוֹלָה שֶׁאֵינוֹ חַיָּב בָּהּ אֶלָּא כְּדֵי לַעֲשׂוֹת דּוֹרוֹן לְקוֹנוֹ:

וְאִי אַתָּה מַקְדִּישׁוֹ הֶקְדֵּשׁ מִזְבֵּחַ. שֶׁיִּהְיֶה שֵׁם [זֶבַח] אַחֵר חָל עָלָיו. וְרַבָּנָן דְּנַפְקָא לְהוּ הַךְ דְּרָשָׁא לְעֵיל מִכָּל חֵרֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים, אַל תַּקְדִּישׁ מִבַּעֵי לְהוּ לְלָאו, שֶׁאִם מַתְפִּיסוֹ לְשֵׁם זֶבַח אַחֵר עוֹבֵר בְּלָאו, וְתַקְדִּישׁ מִבַּעֵי לְהוּ לוֹמַר שֶׁמִּצְוָה לְהַקְדִּישׁוֹ וְלוֹמַר זֶה קָדוֹשׁ לִבְכוֹרָה, וְאַף עַל גַּב דְּמֵאֲלָיו הוּא קָדוֹשׁ. וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל לֵית לֵיהּ הַךְ דְּרָשָׁא. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

פרק ט

משנה א

הַמּוֹכֵר אֶת שָׂדֵהוּ בְּשָׁעַת הַיּוֹבֵל. בְּשָׁעָה שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג. אֲבָל בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל עַצְמָהּ אֵינוֹ רַשַּׁאי לִמְכֹּר, וְאִם מָכַר, הַמֶּכֶר בָּטֵל וּמַחֲזִיר הַדָּמִים:

אֵינוֹ מֻתָּר לִגְאֹל. וַאֲפִלּוּ נִתְרַצָּה לוֹקֵחַ, אֵין שׁוֹמְעִים לוֹ, דִּכְתִיב (שם כה) בְּמִסְפַּר שָׁנִים אַחַר הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה, שֶׁתְּהֵא קְנוּיָה לוֹ שְׁתֵּי שָׁנִים. וְאִם מְהַדֵּר לַהּ מִקְמֵי הָכִי, עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה. וּמוֹכֵר נַמִּי עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה אִם גּוֹאֲלָהּ קֹדֶם שְׁתֵּי שָׁנִים, דִּכְתִיב בְּמִסְפַּר שְׁנֵי תְבוּאֹת יִמְכָּר לָךְ. אֲבָל לְאַחַר שְׁתֵּי שָׁנִים אִם רָצָה לִפְדּוֹתָהּ פּוֹדֶה אוֹתָהּ בְּעַל כָּרְחוֹ שֶׁל לוֹקֵחַ וְנוֹתֵן לוֹ לְפִי מַה שֶּׁמָּכָרָהּ, כְּדִכְתִיב (שם) וְחִשַּׁב לוֹ אֶת שְׁנֵי מִמְכָּרוֹ, שֶׁמְּחַשֵּׁב כַּמָּה שָׁנִים מִשֶּׁמָּכָרָהּ עַד הַיּוֹבֵל, וּמְחַלֵּק הַדְּמִים לְפִי הַשָּׁנִים. כְּגוֹן אִם מְכָרָהּ עֶשֶׂר שָׁנִים לִפְנֵי הַיּוֹבֵל בְּמָנֶה, נִמְצָא שֶׁמֻּכַּר פֵּרוֹת כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה בַּעֲשִׂירִית מָנֶה, שֶׁהֲרֵי סְתָם מְכִירָה אֵינָהּ אֶלָּא עַד הַיּוֹבֵל, שֶׁהֲתָה בְּיַד הַלּוֹקֵחַ חֲמֵשׁ שָׁנִים וְאַחַר כָּךְ בָּא מוֹכֵר לְגָאֳלָהּ, מְנַכֶּה לוֹ לוֹקֵחַ חֲצִי מָנֶה:

אֵינָהּ עוֹלָה מִמְּנָיָן. שְׁתֵּי שָׁנִים. דְּהָא שְׁנֵי תְבוּאֹת כְּתִיב, שְׁתֵּי שָׁנִים הָרְאוּיִין לִתְבוּאָה תִּשְׁהֶא בְּיַד הַלּוֹקֵחַ. אֲבָל הָיְתָה שָׁנָה הָרְאוּיָה לִתְבוּאָה, וְנָרְהּ הֵינוּ שֶׁחֲרָשָׁהּ וְעָשָׂאָהּ שְׂדֵה נִיר וְלֹא זָרְעָהּ, אוֹ הוֹבִירָהּ שֶׁהִנִּיחָהּ בּוּר וַאֲפִלּוּ נִיר לֹא עָשָׂה בָּהּ, אִיהוּ דְּאַפְסִיד אַנַּפְשֵׁיהּ, וְעוֹלָה לוֹ בְּמִנְיַן שְׁתֵּי שָׁנִים:

שָׁלֹשׁ תְּבוּאוֹת לִשְׁתֵּי שָׁנִים. אוֹתָהּ תְּבוּאָה הָעוֹמֶדֶת בָּהּ בִּשְׁעַת קְנִיָּה, וּשְׁתֵּי תְבוּאוֹת בִּשְׁתֵּי שָׁנִים שֶׁתַּעֲמֹד בְּיָדוֹ. וְרַבִּי אֶלְעָזָר לֹא פָלֵיג אַתַּנָּא קַמָּא בְּהָא אֶלָּא דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא:

משנה ב

אֵינוֹ מְחַשֵּׁב. הַמּוֹכֵר כְּשֶׁבָּא לְגָאֳלָהּ:

אֶלָּא עִם הָרִאשׁוֹן. וְאוֹתוֹ חֶשְׁבּוֹן יְנַכֶּה לוֹ כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה שֶׁאָכְלָהּ, וְהַמּוֹתָר יְשַׁלֵּם לוֹ:

אֲשֶׁר מָכַר לוֹ. בְּגוֹאֵל שְׂדֵה מִמְכָּרוֹ כְּתִיב, וְהֵשִׁיב אֶת הָעֹדֵף לְאִישׁ אֲשֶׁר מָכַר לוֹ:

לְאִישׁ אֲשֶׁר בְּתוֹכָהּ. שֶׁהוּא מוֹצֵא עַתָּה בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה כְּשֶׁבָּא לִפְדּוֹתָהּ. וּמְנָלַן דִּדְרִשִׁינַן לְקָלָא גַּבֵּי מוֹכֵר וְלֹא דְּרִשִׁינַן לְחֻמְרָא, גְּמִרִינַן גְּאֻלָּה גְּאֻלָּה מֵעֶבֶד עִבְרִי, בִּשְׂדֵה אֲחֻזָּה כְּתִיב (ויקרא כה) וּמָצָא כְּדֵי גְּאֻלָּתוֹ, וּבְעֶבֶד עִבְרִי כְּתִיב (שם) גְּאֻלָּה תִּהְיֶה לוֹ, מַה לְּהַלָּן לְהָקֵל אַף כָּאן לְהָקֵל. וְהָתָם מְנָלַן דִּלְהָקֵל, דְּתַנְיָא, נִמְכַּר בְּמָנֶה וְהִשְׁבִּיחַ וְעָמַד בְּמָאתַיִם, מִנַּיִן שֶׁאֵין מְחַשְּׁבִים אֶלָּא בְּמָנֶה וּכְמוֹ שֶׁהִגִּיעַ מֵאוֹתוֹ מָנֶה לְכָל שָׁנָה כָּךְ מְנַכֶּה לוֹ, תַּלְמוּד לוֹמַר מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ. וּמִנַּיִן שֶׁאִם נִמְכַּר בְּמָאתַיִם וְהִכְסִיף וְעָמַד עַל מָנֶה שֶׁאֵין מְחַשְּׁבִים אֶלָּא בְּמָנֶה, תַּלְמוּד לוֹמַר כְּפִי שָׁנָיו, כְּלוֹמַר כְּפִי מַה שֶּׁהוּא שָׁוֶה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה:

לֹא יִמְכֹּר. שְׂדֵה רְחוֹקָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ, כְּדֵי שֶׁיִּגְאַל שָׂדֶה זוֹ שֶׁהִיא בְּקָרוֹב. וְכֵן לֹא יִמְכֹּר בְּרַע כְּדֵי שֶׁיִּגְאַל שָׂדֶה זוֹ שֶׁהִיא יָפָה. וְלֹא יִלְוֶה מֵאֲחֵרִים כְּדֵי שֶׁיִּגְאַל. וְאֵינוֹ גּוֹאֵל חֲצִי הַשָּׂדֶה שֶׁמָּכַר אֶלָּא אוֹ גּוֹאֵל כֻּלָּהּ אוֹ לֹא כְּלוּם. וְכָל הָנֵי יָלְפִינַן מִקְּרָא דִּכְתִיב (שם) וְהִשִּׂיגָה יָדוֹ וּמָצָא כְּדֵי גְּאֻלָּתוֹ. וְהִשִּׂיגָה יָדוֹ מֵעַצְמוֹ, וְלֹא שֶׁיִּלְוֶה וְיִגְאַל. וּמָצָא, מַשְׁמַע שֶׁיִּמְצָא דָּבָר שֶׁלֹּא הָיָה

מָצוּי לוֹ בְּשָׁעָה שֶׁמָּכַר, פֵּרַט לְמוֹכֵר בָּרְחוֹק כְּדֵי לִגְאֹל בָּקָרוֹב, בָּרַע כְּדֵי לִגְאֹל בְּיָפֶה, שֶׁהָיָה מָצוּי לוֹ בְּשָׁעָה שֶׁמָּכַר. כְּדֵי גְּאֻלָּתוֹ, [כְּדֵי גְּאֻלָּה] הוּא גּוֹאֵל וְאֵינוֹ גּוֹאֵל לַחֲצָאִים:

וּבַהֶקְדֵּשׁ מַתָּר בְּכֻלָּן. הַמַּקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ מֻתָּר לִמְכֹּר שָׂדֶה אַחֶרֶת אוֹ לִלְווֹת כְּדֵי לְגָאֳלָהּ, וְאִם אֵינוֹ מַסְפִּיק לִגְאֹל כֻּלָּהּ יִגְאַל חֶצְיָהּ, וּכְשֶׁתַּשִּׂיג יָדוֹ יִגְאַל כֻּלָּהּ:

משנה ג

הֲרֵי זֶה גּוֹאֵל מִיָּד. וְאֵין דִּינוֹ כְּדִין שְׂדֵה אֲחֻזָּה שֶׁאֵינוֹ גּוֹאֵל פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים:

הֲרֵי זֶה כְּמִין רִבִּית. שֶׁכְּשֶׁמַּחְזִיר לוֹ מְעוֹתָיו בְּתוֹךְ שָׁנָה וְאֵין זֶה מְנַכֶּה לוֹ כְּלוּם נִמְצָא שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּבֵיתוֹ בִּשְׂכַר הַמְתָּנַת מְעוֹתָיו:

וְאֵינָהּ רִבִּית. גְּמוּרָה. דְּרִבִּית לֹא מִקָּרְיָא אֶלָּא עַל יְדֵי הַלְוָאָה שֶׁוַּדַּאי בָּאָה לִידֵי רִבִּית, שֶׁאֵינָהּ נֶחְלֶטֶת לְעוֹלָם, וְלֹא עַל יְדֵי מֶכֶר, שֶׁהֲרֵי אִם לֹא יִגְאָלֶנָּה וְתַחְלֹט לוֹ אֵין כָּאן רִבִּית:

יִגְאַל בְּנוֹ. בְּתוֹךְ שָׁנָה אִם יִרְצֶה. אֲבָל אַחַר שָׁנָה, נֶחְלַט וְאֵינוֹ נִגְאָל עוֹד, כְּדִכְתִיב וְאִם לֹא יִגָּאֵל עַד מְלֹאת לוֹ שָׁנָה תְּמִימָה וְגוֹ':

מִשָּׁעָה שֶׁמָּכַר לוֹ. שֶׁאִם מְכָרָהּ רְאוּבֵן לְשִׁמְעוֹן בְּנִיסָן וְשִׁמְעוֹן לְלֵוִי בְּאִיָּר, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ נִיסָן הוּא נֶחְלָט, וְאֵין מוֹנִין לְמֶכֶר שֵׁנִי אֶלָּא לָרִאשׁוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר עַד מְלֹאת לוֹ, דְּמַשְׁמַע לֵיהּ שֶׁהָיְתָה שֶׁלּוֹ:

לְהָבִיא חֹדֶשׁ הָעִבּוּר. שֶׁאִם הָיְתָה שָׁנָה מְעֻבֶּרֶת אֵינָהּ נֶחְלֶטֶת עַד שְׁלֹשָׁה עָשָׂר חֹדֶשׁ:

שָׁנָה וְעִבּוּרָהּ. בֵּין בְּשָׁנָה פְּשׁוּטָה בֵּין בְּשָׁנָה מְעֻבֶּרֶת נוֹתְנִים לוֹ שְׁנַת לְבָנָה שֶׁהִיא שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה יוֹם, וְיָמִים שֶׁיִּתְּרִים שְׁנַת חַמָּה עַל שְׁנַת לְבָנָה אֶחָד עָשָׂר יוֹם שֶׁבְּעִבּוּרָן אָנוּ מְעַבְּרִים הַשָּׁנָה. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

משנה ד

וְאֶחָד. הַנּוֹתֵן בְּמַתָּנָה. אִם רָצָה לִגְאֹל בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ, יִגְאַל, וְאִם לָאו חָלוּט לוֹ:

הָיָה נִטְמָן. לוֹקֵחַ, בְּיוֹם שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמְצָאֵהוּ מוֹכֵר לִתֵּן אֶת מְעוֹתָיו וְיֹהֵא נֶחְלָט לוֹ:

שֶׁיִּהֵא חוֹלֵשׁ. שֶׁיִּהֵא מֵטִיל מְעוֹתָיו לְלִשְׁכַּת הֶקְדֵּשׁ שֶׁבָּעֲזָרָה:

וְיֹהֵא שׁוֹבֵר אֶת הַדֶּלֶת. שֶׁל בַּיִת שֶׁמָּכַר. וְנִכְנָס. חוֹלֵשׁ, כְּמוֹ חוֹלֵשׁ עַל גּוֹיִם (ישעיה יד):

משנה ה

כֹּל שֶׁהוּא לִפְנִים מִן הַחוֹמָה. כְּגוֹן בָּתֵּי הַבַּדִּים שֶׁעוֹשִׂין בָּהֶן שֶׁמֶן וּבָתֵּי מֶרְחָצָאוֹת וּמִגְדָּלִים וּבוֹרוֹת שִׂיחִין וּמְעָרוֹת. דִּכְתִיב אֲשֶׁר בָּעִיר, לְרַבּוֹת כָּל שֶׁבְּתוֹךְ הָעִיר. יָכוֹל שֶׁאֲנִי מַרְבֶּה אֶת הַשָּׂדוֹת, תַּלְמוּד לוֹמַר הַבַּיִת, פֵּרַט לְשָׂדוֹת שֶׁאֵינָן דּוֹמִים כְּלָל לְבַיִת:

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אַף הַשָּׂדוֹת. לָאו שָׂדוֹת מַמָּשׁ קָאָמַר רַבִּי מֵאִיר, דְּהָא בַּיִת כְּתִיב, וְשָׂדוֹת לֹא דָמוּ לְבַיִת. אֶלָּא קַרְקַע שֶׁל סְלָעִים וּמְצוּלָה שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לִזְרִיעָה וַעֲשׂוּיִין לִבְנְיַן הַבַּיִת. מְקוֹם סְלָעִים, לִטֹּל מִשָּׁם אֲבָנִים לִבְנְיָן. וּמְצוּלָה, לִטֹּל מִשָּׁם חֹל לִבְנְיָן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר:

אֵינוֹ כְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה. לִהְיוֹת נֶחְלָט בְּסוֹף שָׁנָה:

כְּתֶל הַחִיצוֹן הֵיא חוֹמָתוֹ. וְנִדּוֹן כְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה ו

שֶׁגִּגּוֹתֶיהָ חוֹמָתָהּ. שֶׁלֹּא הִקִּיפוּהָ חוֹמָה אֶלָּא הִקִּיפוּהָ בָּתִּים וּתְכִיפַת הַבָּתִּים זוֹ לְזוֹ הֵן כְּחוֹמָה:

אֵינָהּ כְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה. דְּחוֹמָה כְּתִיב וְלֹא שֶׁגִּגּוֹתֶיהָ חוֹמָתָהּ:

וְשֶׁאֵינָהּ מַקֶּפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן. אֲבָל הַמַּקֶּפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָהּ חוֹמָה עַכְשָׁיו, נִדּוֹן כְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה. דְּלוֹא חוֹמָה כְּתִיב, מָלֵא בָּוֵי"ו וְאָלֶ"ף, דְּמַשְׁמַע לוֹ וּמַשְׁמַע לֹא, כְּלוֹמַר אֵין לוֹ עַכְשָׁיו וְהָיָה לוֹ חוֹמָה קֹדֶם לָכֵן, הָוֵי נַמִּי בַּיִת חָלוּט בָּהּ:

שָׁלֹשׁ חֲצֵרוֹת. שֶׁבְּכָל אַחַת וְאַחַת שְׁנֵי בָּתִּים, מִקְרֵי עִיר:

כְּגוֹן קַצָּרָה. שֵׁם עִיר קָטַנָּה שֶׁהָיְתָה מְחוּץ לְצִפּוֹרִי:

וְחַקְרָה שֶׁבְּגוּשׁ חָלָב וְכוּ'. כָּל הָנָךְ דְּחֲשִׁיב בְּמַתְנִיתִין, יְדוּעִים שֶׁהָיוּ מֻקָּפוֹת מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן. וּירוּשָׁלַיִם דְּקָחֲשִׁיב בְּמַתְנִיתִין, קַיְמָא לַן דְּאֵין בַּיִת חָלוּט בִּירוּשָׁלַיִם, הִלְכָךְ אֵיכָא לְמֵאן דְּאָמַר בַּגְּמָרָא דְּתַרְתֵּי יְרוּשְׁלַיִם הָווּ וְאֵין זוֹ יְרוּשָׁלַיִם הַקְּדוֹשָׁה שֶׁאֵין הַבַּיִת חָלוּט בָּהּ, אֶלָּא יְרוּשָׁלַיִם אַחֶרֶת שֶׁהָיְתָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְגַם הִיא מֻקֶּפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ, וְהָיָה הַבַּיִת חָלוּט בָּהּ כְּשְׁאָר בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה:

משנה ז

בָּתֵּי הַחֲצֵרִים. שֶׁאֵין לָהֶם לְעָיְרוֹת חוֹמָה:

כֹּחַ יָפֶה. כִּדְמְפָרֵשׁ:

וְנִגְאָלִים מִיָּד. שֶׁאֵין צָרִיךְ לְשָׁהוֹתוֹ שְׁתֵּי שָׁנִים בְּיַד הַלּוֹקֵחַ כְּשָׂדוֹת. דִּכְתִיב בֵּהּ גְּאֻלָּה תִּהְיֶה לוֹ, דְּמַשְׁמַע מִיָּד יִגְאָלֶנּוּ אִם יִרְצֶה, וְהֵינוּ כְּבָתִּים שֶׁל עָרֵי חוֹמָה:

וּבְגַרְעוֹן כֶּסֶף. שֶׁמְּנַכֶּה לוֹ הַלּוֹקֵחַ לְפִי שָׁנִים שֶׁשָּׁהוּ בְּיָדוֹ, כַּשָּׂדוֹת. דִּבְבָתֵּי הַחֲצֵרִים כְּתִיב עַל שְׂדֵה הָאָרֶץ יֵחָשֵׁב, שֶׁיּוֹצְאִים בְּגַרְעוֹן כֶּסֶף כַּשָּׂדוֹת:

שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת שֶׁל שְׁנֵי שְׁנֵי בָּתִּים. עִיר שֶׁאֵין בָּהּ אֶלָּא שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת אַף עַל פִּי שֶׁהִיא מֻקֶּפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ, נֶחְשָׁבִין כְּבָתֵּי הַחֲצֵרִים:

משנה ח

יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּרַשׁ. בְּתֵּי עָרֵי חוֹמָה מֵאֲבִי אִמּוֹ לֵוִי:

אֵינוֹ גּוֹאֵל כַּסֵּדֶר הַזֶּה. בַּגְּמָרָא אָמְרוּ, תְּנַי אֵינוֹ גּוֹאֵל אֶלָּא כַּסֵּדֶר הַזֶּה. וְהָכִי קָאָמַר, אֵינוֹ גּוֹאֵל כְּלְוִיִּם דְּכְתִיב בְּהוּ גְּאֻלַּת עוֹלָם תִּהְיֶה לַלְוִיִּם, אֶלָּא כַּסֵּדֶר הַזֶּה הָאָמוּר בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁתְּהֵא נֶחְלֶטֶת בְּסוֹף שָׁנָה:

וְכֵן לֵוִי שֶׁיָּרַשׁ אֶת אֲבִי אִמּוֹ יִשְׂרָאֵל. אַף הוּא אֵינוֹ גּוֹאֵל כְּלֵוִי, אֶלָּא כַּסֵּדֶר הַזֶּה הָאָמוּר בְּיִשְׂרָאֵל. דִּלְעוֹלָם אֵינוֹ גּוֹאֵל כְּלֵוִי, עַד שֶׁיְּהֵא לֵוִי וּבָעֲרֵי הַלְוִיִּם. דִּתְנֵי קְרָאֵי כְּתִיבֵי, כְּתִיב (ויקרא כה) כִּי בָתֵּי עָרֵי הַלְוִיִּם הִיא אֲחֻזָּתָם, דְּמַשְׁמַע דִּבָעֲרֵי הַלְוִיִּם תְּלָה רַחֲמָנָא, לַאֲפוֹקֵי בֶּן לֵוִי שֶׁיָּרַשׁ אֲבִי אִמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וּכְתִיב (שם) וַאֲשֶׁר יִגְאַל מִן הַלְוִיִּם, דְּמַשְׁמַע לְמִקְצָת לְוִיִּם נָתַתִּי רְשׁוּת לִגְאֹל וְלֹא כֻלָּם, לַאֲפוֹקֵי בֶּן לֵוִי הַבָּא מִן הַמַּמְזֶרֶת וּמִן הַנְּתִינָה שֶׁאֵינוֹ גּוֹאֵל לְעוֹלָם, וְכָל שֶׁכֵּן יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּרַשׁ אֶת אֲבִי אִמּוֹ לֵוִי, דְּיִשְׂרָאֵל גָּמוּר הוּא, שֶׁאֵינוֹ גּוֹאֵל לְעוֹלָם:

אֵין הַדְּבָרִים אֲמוּרִים. אֵין הַדְּבָרִים הַלָּלוּ דִּגְאֻלַּת עוֹלָם אֲמוּרִים אֶלָּא בְּעָרֵי הַלְוִיִּם. אֲבָל עַד שֶׁיְּהֵא לֵוִי לֹא בָעִינַן. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

מִגְרָשׁ. מָקוֹם פָּנוּי מִכְּלוּם, אֵין בּוֹ בַּיִת וְלֹא זוֹרְעִים אוֹתוֹ אֶלָּא נוֹי הוּא לָעִיר:

אֵין עוֹשִׂין שָׂדֶה מִגְרָשׁ וְכוּ'. דִּכְתִיב (שם) וּשְׂדֵה מִגְרַשׁ עָרֵיהֶם לֹא יִמָּכֵר, מַאי לֹא יִמָּכֵר, אִילֵימָא לֹא יִמָּכֵר כְּלָל, הָא מִדִּכְתִיב גְּאֻלַּת עוֹלָם תִּהְיֶה לַלְוִיִּם, מִכְּלַל דְּמִזְדַּבַּן, אֶלָּא מַאי לֹא יִמָּכֵר, לֹא יִשְׁתַּנֶּה:

כְּדַי שֶׁלֹּא יַחֲרִיבוּ. אֶת יִשּׁוּב הָאָרֶץ:

מוֹכְרִים לְעוֹלָם. וְלֹא כְּיִשְׂרָאֵל שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִמְכֹּר פְּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים קֹדֶם הַיּוֹבֵל, דִּכְתִיב בְּהוּ (שם) בְּמִסְפַּר שְׁנֵי תְבוּאֹת יִמְכָּר לָךְ, אֲבָל אֵלּוּ מוֹכְרִים אֲפִלּוּ סָמוּךְ לַיּוֹבֵל:

וְגוֹאֲלִים לְעוֹלָם. אִם בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה מָכְרוּ, אֵינָן נֶחְלָטִים בְּסוֹף שָׁנָה כְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאִם שָׂדוֹת מָכְרוּ, אֵין צְרִיכִין לַעֲמֹד בְּיַד הַלּוֹקֵחַ שְׁתֵּי שָׁנִים, אֶלָּא גּוֹאֲלִים מִיָּד אִם יִרְצוּ: